

הגדה לעם ישראל

ליל הסדר

שתי מילים שעושות לך משהו בלב ומחברות אותך לעצמך, למשפחה שלך, לעם שלך. לעם שלנו.

לא סתם אנחנו מתחברים למשהו שהוא אמיתי בעבורנו בליל הסדר; ליל הסדר הוא יום ההולדת שלנו – של עם ישראל.

תחושה זו של שייכות קיימת אצלנו בפנים. עמוק, עמוק בתוך ה"יחד" שלנו, כי שם, לפני אלפי שנים, נולד עם. העם שלנו. עם ישראל.

יציאת מצרים איננה רק משהו שקרה לנו בעבר, אלא לידה של תנועה היסטורית אדירה, מציאות ממשית, תוססת וחיה, הממשיכה כל הזמן לצאת ממצרים לחירות תמידית. ביציאת מצרים גם נולדה השאיפה של העולם כולו לצאת לחופשי מכל המצרים שבעולם.

השאיפה לחופש ולחירות טבועה בנו משחר לידתנו והיא אפילו באה לידי ביטוי בהמנון של מדינת ישראל, בתקוותנו "להיות עם חופשי בארצנו, ארץ ציון וירושלים".

לא פשוט לצאת לחופשי, לא לאדם הפרטי ולא כל שכן לעם.

בליל הסדר אנחנו מקבלים הזדמנות לצאת לחופשי, או לפחות לראות את עצמנו, כאילו אנחנו יוצאים ממצרים. החוויה האמיתית של כל מהלך הסדר עוזרת לנו להרגיש כך גם בחיי היום-יום שלנו.

עם ישראל התחיל את דרכו המעשית מאדם אחד שהפך למשפחה, שהפכה – תוך כדי עבודות לעם אחר – לעם שלם. גם התהליך שאנו עוברים בליל הסדר מתחיל מן האדם הפרטי – ממני וממך. ההבנות והשינויים, שאנחנו עוברים בליל הסדר, משפיעות עלינו ועל סביבתנו הקרובה. אוסף כל התהליכים העוברים על כל אחד ואחת מאיתנו, הוא חלק מתהליך אחד גדול, שבו עם ישראל מתקדם שלב אחר שלב, בדרך למימוש העצמי.

הדרך הטובה ביותר להתגבר על המשברים והמכשולים היא לְדַבֵּר. זו, למעשה, אחת מן המשמעויות של חג הפסח – פָּה סֵחַ (פה מדבר). הפה הוא מרכיב חשוב בתהליך – מדבר ואוכל – מוציא דיבור ומכניס אוכל.

באמצעות הדיבור אנחנו מעבירים את המידע ואת הרגשות מתוכנו החוצה, מן הדור הקודם לדור הבא, ממני אליך וממך אליי ואל כל שאר המסובים.

הדיבור הוא לא רק שלי ושליך. הדיבור בליל הסדר הוא בעיקר הדיבור של העם, של עם ישראל, לכל אורך ההיסטוריה. העם שלנו מדבר אלינו. הדיבור מחייב גם הקשבה. ההקשבה עוזרת לנו להבין וללמוד דברים חדשים, גם על עצמנו. לפיכך עלינו להקשיב לעצמנו ולעצמיותנו, להקשיב למסובים ויחד להקשיב לדבר ההגדה – לתהליך, לעם, להיסטוריה, למהות, לנצח. ננסה כולנו לחוות את ליל הסדר ולראות את כל הערב כמשהו שבא לעשות אצלנו סדר. יש כאן תהליך. נשים לב יחד לדברים שאנחנו מכניסים לפה ובעיקר לדברים שאנחנו מוציאים מן הפה.

בסדר אפשר להבחין בשני צדדים: הצד המחשבתי, הרעיוני, שהוא הדיבור והצד המעשי, המתבטא בעיקר באוכל ובשתייה. ננסה יחד לנצל את הכלים הרוחניים והמחשבתיים בשילוב עם הכלים המעשיים שההגדה מספקת לנו. כך נוכל להתקדם ממצב שבו אנחנו חושבים מתוך השפעה של האוכל והעשייה, עד המצב של האכילה והעשייה מתוך מחשבה, ואף למעלה מזה.

ננסה להתקדם יחד ולהבין, בעזרת ההגדה שבידינו, בעזרת הגדות אחרות, ובעזרת כל המסובים ליד השולחן, לאורך כל הסדר, בלי לדלג על שום שלב, מן ההתחלה – 'קדש' ועד השלב הסופי – 'נרצה'.

תפקיד הרעיונות לאורך ההגדה הוא לעורר אותנו למחשבה ערכית לאומית אידיאלית. אין הכוונה לתת תשובות אלא בעיקר לעורר את השאלות, מתוך תקווה, שנתחיל לפעול יחד לחיבור הדעות לאידאל אחד משותף שאותו נוכל להוציא אל הפועל בחיי המעשה, כל אחד ואחת מאיתנו, על פי הבנתנו האמיתית והשלמה, מתוך בחירה חופשית באמת. את הרעיונות בדקו ובחנו אנשי רוח ואנשי מעשה בעלי השקפות שונות בעם ישראל. כל הרעיונות נוסחו מתוך אתגר להוציא לאור הסבר מרומם ומאחד שיתאים לכל חלקי העם.

הלילה הזה נבין את משמעות הסדר כתהליך לכל אחד ואחת מאיתנו ובעיקר לכולנו ביחד – לעם ישראל כולו.

קדש ורחץ ... זו למעשה תוכנית הערב. בניגוד לקורס רגיל בו אנחנו מקבלים ידע, בליל הסדר אנחנו עוברים תהליך. תוך כדי התהליך, אנחנו מרגישים את השינוי, את החיבור לעם שלנו, לעם ישראל. כדי שבאמת יצא לנו משהו אמיתי מליל הסדר, אנחנו צריכים לעבור את כל התהליך ולהתמיד לאורך תוכנית הערב כולה. אם משהו לא ברור, במיוחד הלילה הזה, אסור להתבייש - צריך לשאול. בהצלחה לכולנו בדרך!

קדש ורחץ - תיאור מקוצר זה הוא למעשה מעין תוכן של ההגדה, בתחום המעשי, המחשבתי, הרעיוני והרוחני.

כאשר אנחנו ניגשים לבחון את היציאה שלנו מעבדות לחרות, אנחנו מסמנים קודם כל את **אבני הדרך** שמכינות אותנו לעתיד. אבני הדרך גם משמשות סימנים וקיצורים שיש בכוחם לאפשר לנו לזכור את התהליך גם לאחר סיומו בפועל, לצורך **לימוד**, **מחשבה והפקת לקחים**.

מחברי ההגדה בנו אותה כך מתוך כוונה, שעם ישראל, לאורך אלפי שנים, יוכל להתחבר לרעיון ולהשתמש בהגדה כדי להתקדם ולהגיע, אישית ולאומית, לחירות הנכספת. התשובות לרוב השאלות שנשאל את עצמנו לאורך הלילה הזה, נמצאות בהגדה.

אפשר לראות בהגדה מבנה מסודר של **תהליך** המורכב ביסודו מחמישה עשר שלבים ('שלחן עורך' הוא יחידה אחת). השלבים האלה מובילים אותנו מן המצב ההתחלתי, שבו אנחנו עדיין לא מודעים ליכולות שלנו, בתור בני אדם פרטיים ובתור עם, עד השלב האחרון, שבו אנחנו מגיעים לחירות- כל אחד ואחת לפי השקעתנו, בכל אחד מן השלבים של התהליך כולו. תרומתנו הצנועה לעם ישראל היא שָׁמֵן ההתקדמות שלי ושלך ושל כל המסובים בכל מקום שבו נערך סדר על פני כדור הארץ, יעלה עם ישראל כולו שלב אחד נוסף בדרך למימוש העצמי.

קִדְשׁ וְרַחֵץ

כִּרְפַס יַחֵץ

מַגִּיד רַחֲצָה

מוֹצִיא מִצָּה

מְרֹר כּוֹרֵךְ

שֶׁלַחַן עוֹרֵךְ

צָפוֹן בִּרְךְ

הַלֵּל נִרְצָה

קדש - בשלב הראשון אומרת ההגדה לכל אחד ואחת מאיתנו ולעם כולו - 'קדש' - בלשון ציווי. כאשר פוקדים עלינו לעשות משהו, זה מראה שאנחנו יכולים - יש לנו את היכולת להגיע לסיום של התהליך. ההגדה מעודדת אותי - הכל תלוי בנשיה שלך, בנשיה שלנו - של עם ישראל כולו. לכל אחד ואחת מאיתנו יש אחריות אישית על מצבו של העם.

קִדְשׁ

מזיגים כוס ראשונה לכל המסבים.

בשבת מתחילים:

וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשְּׁבִיעִי.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל יְבָבָם.

וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה

וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ

כִּי בּו שָׁבַת מְכַל מְלַאכְתּוֹ

אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

בְּאִמְצַע הַשְּׁבִיעִי מִתְחִילִים:

בְּנֵי יְעֻזָּבֵד הַמְּזִנְחַת מִתְחִילִים מִכָּאן:

אֵלֶּה מוֹעֲדֵי אֲדֹנָי מִקְרָאֵי קִדְשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם
בְּמוֹעֲדָם. וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מוֹעֲדֵי אֲדֹנָי אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

סַבְרֵי מְרֻנָּה וְעוֹנִים: לְחַיִּים

סַבְרֵי מְרֻנָּה וְרַבְּנָה וְרַבּוֹתֵי

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם

בוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם,

אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם

וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו.

קִדְשׁ - לשון ההגדה היא "קדש" ולא "קידוש". יש כאן ציווי ולא תיאור מצב. לשון הציווי אומר לאדם ולעם לצאת מן הפסיביות ולעבור לאקטיביות. אנחנו רגילים לקטר על המצב ולהאשים את הכול בבעיות - את ההורים, את המשפחה, את המנהלים בעבודה, את ההנהגה הציבורית, את הממסד, את המדינה, את העולם, את בורא עולם ... - את כולם, חוץ מאשר את עצמנו.

עלינו לקבל אחריות! - אישית וציבורית. הכול תלוי בי ובך ובנו יש לנו פוטנציאל! יש לנו כוחות!

אם נרצה ונאמין - נצליח להשתנות ולשנות! **העניד תלוי בנו! .. כן, זה אפשרי!** עלינו להתחיל לחשוב, להסיק מסקנות ולקבל החלטות, איך אנחנו פועלים מותכנו לשיפור המצב.

לעומת הגאולה המתוארת בהגדה המקורית, שהייתה ניסית - על טבעית, יציאה מן המשברים בימינו תלויה בעשייה שלנו. עלינו לזכור ש"הפסיביות - מניצחה, האקטיביות - מנצחת".

מהלך ההגדה מ"קִדְשׁ" ועד "נִרְצָה" מלמד אותנו, לאורך כל הסדר, כיצד נוכל לנצל את הזמן המיוחד הזה שבו כל העם מתחבר לרגע הולדתו, מתוך מטרה, שנוכל לצאת מן ה'סדר' חופשיים באמת.

יין - היין הוא משקה הזורם באברינו ומשפיע גם על מצב התודעה שלנו.

היין ממלא תפקיד חשוב בליל הסדר בגלל הסמליות שבו, שהרי כוונתנו האמיתית היא שתוכן הערב הזה, ככל שיתקדם אל שיוא, יתפשט בתוכנו, ישחרר אותנו מן המְצָרִים הפרטיים והלאומיים ויסייע לנו לצאת לחופש אמיתי מתוך שמחה גדולה.

היין עובר תהליך מן השלב הטבעי הגולמי שלו, הענבים, ועד למיצוי הפוטנציאל שלו בתור יין. גם אנחנו, בלילה הזה, עוברים תהליך דומה - ארבע הכוסות מסמלות את ארבעת השלבים בטיפוס שלנו מחיים של עבודה לעולם המעשי, המונהג על ידי ההרגל ומשפיע על המחשבה הנקייה, עד לשלב של חיים בריאים, חופשיים ומאושרים, שבהם המחשבה והטבע מכוונים את עולם המעשה.

וַתָּתֵן לָנוּ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה
(בְּשֶׁבֶת: שְׁבֻתוֹת לְמִנוּחָה ו)

מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה,

חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׂוֹן, אֶת יוֹם
(הַשְּׁבֻת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) חֵג הַמִּצְוֹת הַזֶּה,
וְמִן חֲרוּתֵנוּ (בְּאַהֲבָה), מִקְרָא קֹדֶשׁ,

זָכַר לַיְצִיאַת מִצְרָיִם.

כִּי בָנוּ בְּחִרָתְךָ

וְאוֹתָנוּ קֹדֶשֶׁת מִכָּל הָעַמִּים,

(וּשְׁבֻת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשֶׁךָ

(בְּאַהֲבָה וּבְרִצּוֹן).

בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׂוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ.

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ,

מִקְדָּשׁ (הַשְּׁבֻת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזִּמְנִים.

בְּמוֹצָאֵי שְׁבֻת מוֹסִיפִים:

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מִלְּד הָעוֹלָם,

בוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מִלְּד הָעוֹלָם

הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחָל, בֵּין אֹר לְחֹשֶׁךְ,

בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים,

בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֶׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה.

בֵּין קֹדֶשֶׁת שְׁבֻת לְקֹדֶשֶׁת יוֹם טוֹב הַבְּדֻלָּת,

וְאֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשְׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קֹדֶשֶׁת.

הַבְּדֻלָּת וְקֹדֶשֶׁת אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשֶׁתְךָ.

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ הַמְבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מִלְּד הָעוֹלָם,
שֶׁחֲחִינּוּ וְקִיַּמְנוּ וְהִגִּיעְנוּ לְזִמְנוֹ הַזֶּה.

שׁוֹתִים אֶת כּוֹס הַיַּיִן בְּהִסָּבָה לְצַד שְׂמֹאל

קידוש - אנחנו מכנים במילה 'קדוש' את כל מה שאנחנו מבדילים מאיתנו ומקשרים אותו לערכים נצחיים.

ה'קידוש' הוא, למעשה, אמירה שלנו שמציינת את ייחודו של הזמן שאליו אנחנו מתייחסים.

באמירה זו יש ביכולתנו להתחבר למהות של הזמן, לתוכן שהוא מבטא וליכולת ההשפעה החיובית של הזמן המיוחד הזה עליי ועל העם כולו, לאורך כל ההיסטוריה האנושית.

שבת - עליה נאמר "סוף מעשה, במחשבה תחילה" - בעצם טבע הבריאה גם נמצאת השאיפה האידיאלית של כלנו לעתיד טוב יותר. השבת ממוקמת לאחר שישה ימי מעשה ומבטאת את המנוחה האידיאלית לאחר סיום העשייה. בשבת ניתנת לכל אחד ואחת מאיתנו, ולעם כולו, ההזדמנות, יום אחד בכל שבוע, להרגיש משהו מן העולם האידיאלי העתידי ולהתייחד עם השאיפה לטוב בלי השפעות עולם המעשה. כל זה כדי שנוכל לבנות את עתידנו בצורה נקייה יותר. העתיד תלוי בנו. כפי שנבנה אותו ונתייחס אליו, כך הוא ייראה.

כוס ראשונה - את הכוס הראשונה מתוך ארבע הכוסות אנחנו שותים מתוך שמחה על התחלת המהלך ומתוך תקווה גדולה להרגשת השינוי והיציאה הפרטית והלאומית מעבודת לחירות. **לחיים!**

ורחץ - אחרי שהבנו שאנחנו יכולים לשנות ולשפר והאחריות על השינוי מוטלת על כל אחד ואחת מאיתנו, אנחנו צריכים להתנקות - להיות נקיים מאינטרסים. להבין שאין לנו כאן רצונות פרטיים. השיפור של כל אחד ואחת הוא למען הכלל - לטובת עם ישראל והעולם כולו.

וּרְחַץ

נוטלים ידים לפני אכילת הכרפס
ואין מברכים "על נטילת ידים".

כרפס - בדקנו את עצמנו ועברנו הכנה. עכשיו אנחנו רעבים, אבל במקום אוכל נותנים לנו ירק - משהו קטן שרק פותח את התאבון. המעשים הקטנים שלי לטובת העם, נותנים תאבון למעשים גדולים יותר. ההצלחות הקטנות של כל אחד ואחת מאיתנו מובילות להצלחות גדולות של עם ישראל כולו.

ורחץ - עדיין אנחנו בתחילת הדרך. נטילת הידים היא פעולה שנעשית לצורך הכנה לקראת אכילה. נטילת ידיים דורשת קימה מן השולחן ועשיית פעולה המסמלת ניקיון - אנחנו מתכווננים בפועל לקראת משהו ומכירים בערכו. בְּשָׁל העובדה שעדיין איננו יודעים מה קורה, עדיין אין לנו על מה לברך. לכן, נטילת הידים - ההכנה - היא בינתיים, בלא ברכה.

כאשר אנחנו נמצאים לפני פגישה חשובה או מאורע חשוב בחיינו, אנחנו משתדלים להכין את עצמנו היטב; להיות נקיים, מסודרים, רגועים, בטוחים ומאמינים בהצלחתנו. עלינו להכין את עצמנו גם לניקיון הפנימי - לשים לב שאנחנו נקיים מאינטרסים ומפניות אישיות. כאשר אנחנו בונים את העם שלנו, יש חשיבות גדולה לניקיון, לא רק מאינטרסים אישיים אלא גם מאינטרסים סקטוריאליים - עלינו לשים את טובת העם כולו לנגד עינינו.

לעתים, אנחנו מרגישים, כי אנחנו לפני אירוע או פגישה חשובה, אבל עדיין איננו יודעים להסביר לעצמנו בדיוק למה. לא תמיד אנחנו יודעים, מה יצא לנו מזה. גם במקרים של ספק, אנחנו נדע להתכונן, מתוך איזו ודאות פנימית, שכנראה נבין את המהלך תוך כדי תנועה - **נעשה ונשמע** - תוך כדי העשייה, נבין מה קורה ונרגיש את ההתקדמות האמיתית שלנו.

עלינו לזכור, שאת ה"נעשה ונשמע" לא אמרו בודדים. העם היה במצב שהוא האמין בתהליך, אף על פי שהוא היה עוד לפנינו. גם לקראת מהלך הסדר, אנחנו מאמינים, שיבוא שינוי. אנחנו מכינים את עצמנו אליו ויודעים שהעשייה עצמה בונה את השינוי.

כַּרְפֵּס

טוֹבְלִים כַּרְפֵּס פְּחוֹת מְכֻזָּזִית בְּמֵי מַלַּח, וּמְבַרְכִים

**בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי
אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא פְרֵי הָאֲדָמָה.**

יחץ - אחרי גירוי התאבון, חלק ממני מרגיש שהוא רעב וכל העסק הזה לא מתאים לו, וחלק ממני מרגיש שקורה כאן משהו מיוחד ולא שגרתו. אנחנו מבינים את שני החלקים ויודעים שצריך לתת משהו לשניהם. פרס קטן משאירים לזמן הקרוב ואת הפרס הגדול שומרים לסוף. את ההרגשה הטובה על המאמצים הראשונים המשותפים שלנו נוכל להרגיש תוך כדי התהליך, אבל את ההנאה הגדולה המשותפת של העם כולו נרגיש רק בשלבים המתקדמים יותר.

יַחֵץ

עוֹרֵךְ הַסֵּדֵר בּוֹצֵעַ אֶת הַמַּצָּה הָאֲמֻצְעִית לְשֵׁתִים וּמוֹצֵפִין אֶת הַחֶלֶק הַגָּדוֹל לְאַפְּיִקוֹן.
הַחֶלֶק הַקָּטָן נִשְׁאָר בֵּין שְׁתֵּי הַמַּצּוֹת הַשְּׁלֵמוֹת.

כרפס - "עם האוכל בא התיאבון". אנחנו אמנם רעבים, אבל זוכרים את המטרה - עלינו להגיע למצב שהמחשבה, הרעיונות והאידיאלים מכוונים את העשייה ולא נגריים אחריה.

בשקל הזה, לאחר ההכנה שעשינו בניקיון העצמי, אנחנו טועמים משהו, אבל טעימה זו רק מעוררת בנו את התיאבון - מעוררת את הרצון לפעילות, לעשייה אמיתית - לא מתוך תחושות בטן ותאוות האוכל, אלא מתוך התחלה של הנהגה מחשבתית וההבנה, שההנאה מן האכילה מתוך בחירה תהיה גדולה הרבה יותר מן ההנאה מתוך שעבוד לתאוות.

בתור חברה ובתור עם, עלינו להתחיל לפעול, לא מתוך תחושת הייאוש והאיין-בִּרְהָ, אלא מתוך השמחה, התקווה והאמונה ביכולתנו ובצדקת דרכנו המשותפת.

הפעולות הראשונות, אמורות להיות פעולות שיעוררו את התיאבון שלנו לפעולות גדולות יותר ואמיתיות יותר, שיחברו את הרצון הפנימי ואת האידיאלים שלנו לעשייה אמיתית ונקייה.

יחץ - בשלב הזה אנחנו מרגישים חצויים בין התיאבון המיידי שלנו לבין האידיאלים והרעיונות שאנחנו עוסקים בהם.

הפתרון הוא לתת לתיאבון, מתוך התחושה ש"מוכרחים לאכול", את החלק שלו, אבל גם לשמור "משהו לסוף" - לזמן שבו נוכל לאכול מתוך האידיאל ומתוך הבנת הרעיון הכללי.

העם מרגיש, שחייבים לעשות משהו - אין זמן לעסוק ברעיונות המצב דורש שינוי **עכשיו**.

מתוך ההבנה הזאת אנחנו ממשיכים לפעול ולעשות, והיחד נותן לנו כוח להמשך הדרך.

מגיד - עד עכשיו עברנו הכנות. הגיע הזמן שסוף סוף משהו יסביר לנו מה אנחנו עושים כאן? בשביל מה באנו? מה הרעיון פה? מה זה "עם ישראל" הזה? ... ועוד הרבה שאלות שקשורות אלינו, לעם ישראל, ולמעשה לכל אחד ואחת מאיתנו. רוב התשובות נמצאות בהגדה עצמה. כל התשובות נמצאות אצלנו - בפנים. אם נדבר על השאלות יחד ליד שולחן הסדר ונססה להבין יחד את הנאמר בהגדה עצמה, יש סיכוי סביר שנמצא את התשובות. לאורך שלב ה"מגיד" אנחנו עוברים תהליך משותף של הבנה: מי אנחנו, מאיפה באנו ולאן אנחנו הולכים.

מגיד

עורך הסדר מגלה את המצות,
מגביה את הקערה
ואומר בקול רם

הא לחמא עניא

די אכלו אבהתנא בארעא דמערין.

כל דכפין ייתי ויכול,

כל דצריך ייתי ויפסח.

השתא הכא,

לשנה הפאה בארעא דישראל.

השתא עבדי,

לשנה הפאה בני חורין.

מה נשתנה - צריך לשאול? השאלה היא חלק מהתשובה. אסור לפחד לשאול - לא את עצמי ולא את אחרים. כאשר מוותרים על השאלות, נשארים באותו מצב. כאשר שואלים - מבינים ומתקדמים טוב יותר.

עורך הסדר מרחיק את הקערה מן השלחן.

מוזגים כוס שנייה

והבן או אחד מן המסבים שואל:

מגיד - סיימנו את שלב ההכנות הראשון. הרצון לאכילה כבר מבוסס, אבל קודם שניגשים לחלק המרכזי של העשייה, לא נוכל להתחמק מן הביור - **למה אנחנו כאן עכשיו?**

השאלה איננה מופנית ממני אליך, אלא ממני אל עצמי ומאיתנו אל עצמנו.

עלינו להכיר בעובדות ולברר את הטעון בידור. הרי לא באנו בשביל לאכול - אם זה היה רק האוכל, מה רע בארוחת ערב רגילה? אם זה בשביל המפגש המשפחתי, מה הקשר של המשפחה ל"ליל הסדר" ולהגדה?

אם לא נברר לפני האוכל את הסיבה לאוכל, יעבור הערב הזה כמו עוד הרבה ערבים אחרים.

מטרתנו העיקרית היא הביור והמחשבה. בלי התהליך הזה לא נוכל לצאת לחופשי ונישארו משועבדים לצרכים הפרטיים שלנו. עיקר הביור בנוי על כוח הדיבור האנושי. תחילת הביור - בשאלות הלילה הזה שואלים שאלות על **המהות**, שאלות על **החיים**. מבררים למה אנחנו כאן עכשיו? - אם לא נברר זאת, אין משמעות לערב הזה ואולי אנחנו אמורים להיות עכשיו במקום אחר ...

הביור הוא אצל כל אחד ואחד מאיתנו, וכמובן - אצל כולנו בתור עם:

מי הוא עם ישראל?

מאיפה הוא מתחיל?

מי הגה את הרעיון של העם?

בשביל מה נוצר העם?

מה השייכות שלי לתשובות האלה בחיי היום-יום שלי?

מה אני יכול לעשות בשביל להבין יותר את מהותו של העם?

איך נקדם יחד את העם למילוי תפקידו בעולם?

ועוד ...

כדי לתת ביטוי לאידאליים בתוך חיינו המעשיים, על כל אחד ואחת מאיתנו לענות על שאלות אלה ואחרות ולחפש יחד את **המכנה המשותף הגבוה** השייך לכולנו.

הא לחמא עניא - תרגום - זה לחם

העוני, שאכלו אבותינו בארץ מצרים. כל מי שרעב יבוא ויאכל. כל מי שצריך, יבוא וישתתף בפסח. השנה כאן. לשנה הבאה בארץ ישראל. השנה עבדים. לשנה הבאה חופשיים.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ וּמֶצֶה,
הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מֶצֶה.

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יְרֻקוֹת,
הַלֵּילָה הַזֶּה מְרוֹר.

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אִין אָנוּ מְטַבְּלִין אֶפְלוּ פֶּעַם אַחַת,
הַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פֶּעַמִּים.

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין מְסַבֵּין,
הַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מְסַבֵּין.

נוסח בני עדות המזרח:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אִין אֲנַחְנוּ מְטַבְּלִין אֶפְלוּ פֶּעַם אַחַת,
וְהַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פֶּעַמִּים.

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אֲנַחְנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ אוּ מֶצֶה,
וְהַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מֶצֶה.

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אֲנַחְנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יְרֻקוֹת,
הַלֵּילָה הַזֶּה - מְרוֹר.

שְׁבַכְל הַלֵּילוֹת
אֲנַחְנוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין בֵּין יוֹשְׁבֵין וּבֵין
מְסַבֵּין, וְהַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מְסַבֵּין.

הא לחמא עניא - זה לחם העוני - לחם העוני הוא המצה. נקראת בשם זה לרמוז כי זה הלחם שבאמצעותו עונים על השאלות. לחם זה גם נראה עני - קשיח ודק - פשוט קמח ומים, בלי תפיחה, בצק מרודד באפייה מהירה - עני בתבלינים, עני בהשקעה, עני בזמן אפייה. למרות המאפיינים האלה - המצה היא "כוכב" הערב. דווקא הכלום שבה מעיד על המשמעות העמוקה המסתתרת מאחוריה. גם עם ישראל לכאורה שרוב שנותיו בהיסטוריה העולמית לא תפקד כעם ריבוני, ונחשב בעיני העולם עם עני במשאבים שהולך ונעלם מן העולם, דווקא הוא זה שמנצח את ההיסטוריה ומעיד על עצמו - הנה אני כאן! בינתיים עָבַד, אבל שואף ופועל להיות עם חופשי בארצו.

מוזגים כוס שנייה - עברנו את השלב הראשון בדרך לחופש. אנחנו מבינים שזה לא יהיה פשוט. יש כאן בירור. צריך לחשוב. אבל ... אנחנו בדרך. עלינו קומה. אפשר למזוג את כוס היין הבאה.

מה נשתנה - נהוג שהבן שואל את השאלות, אך למעשה השאלות אמורות להיות בתוך כל אחד ואחת מאיתנו. משהו שונה בלילה הזה. לא בלילה הוא, אלא כאן ועכשיו - האווירה, התוכן, ההתייחסות. **מה קורה כאן?**

השאלות כתובות, בעיקר, כי חובת השאלה מוטלת עלינו, גם אם אנחנו חושבים, שאנחנו חכמים וגם אם אנחנו בין מי שאינם יודעים לשאול.

השאלה מעמידה את האדם מול האמת. עם ישראל הוא עם שואל, עם שהאמת טבועה בתוכו והוא מחפש לחשוף אותה, עם ששואף להתקדם. אנחנו יודעים, שאין **התקדמות בלי שאלות**. לא אצל האדם הפרטי, ובוודאי לא אצל עם שלם.

מה נשתנה - את הקושיות שואל בדרך כלל הבן הצעיר. יתרונו, שאינו שבו בדעות קדומות, וברוב המקרים רואה את המציאות בראייה תמימה. הוא מבחין בשוני ותמך עליו. שאלותיו אמיתיות והוא דורש הסבר הגיוני לשינויים. השאלות מכריחות את עורך הסדר ואת שאר המסובים להיות מוכנים להשיב תשובות, שאת רובן סיפקו עורכי ההגדה בתוך הטקסט.

עבדים היינו - התשובות שאנחנו מקבלים צריכות להתאים לנו, באמת. בהתחלת הדרך, היינו עבדים לשליט זר בארץ זרה. גם היום יוצא לנו להרגיש שאנחנו זרים לעצמנו. לפעמים אנחנו עבדים לראונות האנוכיים שלנו, לתאוות שלנו ל"מה יחשבו עלינו?". אם אני מנסה למצוא חן בעיני מישהו אחר על חשבון ההרגשה שלי, יש לי פגיעה בחופש האישי שלי ובאמת שלי. תשובות לא אמיתיות, יגרמו לנו להחטיא את המטרה.

עורך הסדר מניח את הקערה על השלחן.
מגלה את המצות ואומר:

**עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו
אדני אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע
נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא
את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני
בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים.
ואפלו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו
זקנים, כלנו יודעים את התורה, מצוה
עלינו לספר ביציאת מצרים.**

**וכל המרבה לספר ביציאת מצרים
הרי זה משבח.**

ואפילו כלנו חכמים - השאלות והתשובות צריכות להיות אמיתיות. אין בחינה בסוף. למרות שאנחנו עוברים על כל ההגדה ומתחברים יחד לתהליך, אותו עובר עם ישראל כבר דורות רבים. החוכמה היא לא רק לקרוא, אלא ביחוד להבין. ההבנה והחויה המשותפת מקשרים אותנו. את כל עם ישראל, כל שנה, לעצמנו. לכן, כלנו שייכים ללילה הזה, ללא הבדל ברמת ההשכלה, בהבנה בפועל, בגיל, במין או בהשקפה.

מעשה

**ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר
בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו
מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת
מצרים כל אותו הלילה עד שבאו
תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע
זמן קריאת שמע של שחרית.**

עבדים היינו - העבדות היא למעשה שעבוד או סוג של תלות או נשלטות על-ידי גוף שאינו נותן לאדם להיות חופשי ולפעול על פי שכלו ורצונו האמיתי. עבדים הם בני אדם משועבדים. **עבדים להרגלים, לקונספציות ולסטיגמות.** הדבר מתבטא, בפרט, בעם ובעולם כולו. **חופש המחשבה והרצון,** יציאה מן השעבוד והתלות ו**חתייה לאמת הפנימית,** הם שלבים הכרחיים בדרך של הפרט, של העם ושל העולם כולו ליציאה לחירות אמיתית.

העובדה שעם ישראל נולד מתוך מצב של עבדות, מראה לנו, שיש, אולי, הכרח בעבדות המחברת אותנו לחירות ולחופש. העבדות יוצרת אצלנו יחס של מחויבות למשהו גדול מאיתנו - אנחנו בונים אצלנו את המחויבות לאמת, למציאות החיים, לאידאל העליון, לתהליך ההיסטורי המחבר אותנו, למהותנו הפנימית כעם, לזהותנו ולעצם החיים האנושיים הטבעיים, הבריאים והשמחים.

ביד חזקה ובזרוע נטויה - היד החזקה מסמלת פעולה נקודתית הנעשית בעוצמה. הזרוע הנטויה מראה זרוע המורמת לאורך זמן בפעולה מתמשכת, שעדיין לא הסתיימה.

היציאה ממצרים היא **ארוע נקודתי** בעברנו שהתוכן שלו הוא הפעולה העוצמתית של יציאתנו ממצרים והולדתנו כעם. ליציאה ממצרים יש גם צד **מתמשך** לאורך כל ההיסטוריה, המסמל את העובדה, שאנחנו עדיין בתהליך היציאה מהמצרים האישיים, הלאומיים והעולמיים שלנו. כל עוד התהליך נמשך, מוטלת עלינו החובה, גם אם אנחנו חושבים שאנחנו חכמים ובנונים ויודעים הכול, להבין שאנחנו עדיין בדרך ועלינו להבין שיש לנו עוד מה ללמוד על עצמנו.

מעשה ב... - לבילי הסדר מצווה לספר ביציאת מצרים אבל צריך לזכור, שהסיפור אמור להיות המניע ולא המטרה. פעמים רבות קורה שה**אמצעים הופכים למטרה**, גם בראייה אישית וגם בראייה הציבורית. גם במקרים שבהם יש לעסוק באינטנסיביות באמצעים, המטרה חייבת תמיד להיות מול העיניים.

יציאת מצרים בלילות - החיים שלנו כוללים מצבים בהם הכל נראה ברור כשמש, החיים זורמים ואנחנו מרגישים כבאור יום. מנגד, ישנם מצבים בהם הכל לא ברור, המציאות חשוכה - לילה. עלינו לזכור שגם במצבים הקשים, שבהם, לעיתים, היאוש חודר ללבבות, עלינו לעסוק ביציאת מצרים - לדעת שיש תקווה, לעם ישנה דרך. יש לו משימה. אנחנו בתהליך ומודעים לכך ש"בדרך מתל-אביב לירושלים יש גם ירידות".

העולם הזה - העולם העכשווי. כאן ועכשיו.
העולם הבא - העולם העתידי אותו אנחנו בונים כאן ועכשיו. העולם שיהיה כאן בזכותנו, אם נשקיע גם בעתיד ולא רק בהווה.
ימות המשיח - שלב עתידי בהתפתחות המציאות האידיאלית.

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה - אנחנו מבחינים כי המציאות הרעיונית שממנה נוצר העם מדברת אל כל החלקים בעם ומודעת לעובדה שהאנשים שונים זה מזה בראיית המציאות, בבירור, בהשקפות, בדעות ובמעשים. עלינו להכיר בעובדה **שהשוני בחברה מסייע לחברה** להתפתח ולברר את עצמה. זווית ראייה נוספת יכולה להבחין בארבעת ה"בנים" בתוך כל אחד ואחת מאיתנו.

חכם - בקיא ברעיון היציאה ממצרים, מחובר לאמת ומבין את מהות העם, את תפקידו ואת התהליך הכללי שכולנו שותפים לו. לפיכך, התשובה לחכם נכנסת איתו לפרטי ההלכות והמהלכים הנובעים מהרעיון של יציאת מצרים. שאר הבנים רואים נקודה זו או אחרת אבל במהותם אינם מחוברים לתהליך ולאידאליים. עיקר התשובה לשאר הבנים נוגעת בהבנה שעם ישראל הוצא ממצרים ולא יצא משם - **המציאות, בהשפעת האידיאליים העליונים, מובילה אותנו** בדרך הנכונה.

כאשר נבין שאנחנו חלק מתהליך גדול וארוך, בדרך למציאות אידיאלית, נפסיק לנסות להוביל את המציאות על פי הדמיון שלנו ונשאף להגיע למדרגת החכם. עלינו להשקיע מאמצים משותפים להכרת **הזהות הישראלית המשותפת** שלנו ולחשוף אותה בתוכנו. כך נוכל להשפיע נכון על התהליך הגדול שכולנו עוברים, מתוך ידיעה שאנחנו חלק ממציאות גדולה ומתהליך גדול, המוביל אותנו לחופש ולחרות פרטית, לאומית ועולמית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: הֲרִי אֲנִי כְּבֹן שְׁבַעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאמֹר יְצִיאת מִצְרַיִם בַּלַּיְלוֹת עַד שֶׁדָּרְשָׁה בֶּן זֹמְאָ: שְׁנֵאמַר, לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: יְמֵי חַיֶּיךָ - הַיָּמִים, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ - הַלַּיְלוֹת. וְחֻכְמָיִם אֹמְרִים: יְמֵי חַיֶּיךָ - הָעוֹלָם הַזֶּה, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ - לְהַבְיֵא לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ.
בְּרוּךְ הַמָּקוֹם, בְּרוּךְ הוּא.
בְּרוּךְ שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל,
בְּרוּךְ הוּא.

כנגד ארבעה בנים - כולם שייכים לליל הסדר. החכם שמבין, יודע ומכיר את האמת ורוצה ועושה הכל כדי שיהיה טוב לו, לעם ישראל ולעולם כולו. הרשע שלכאורה מתנגד ומורד, נמצא גם הוא ליד השולחן ומראה בכך שגם הוא שייך. התם שאיננו יודע ואיננו מבין, אבל יש לו רצון טבעי ופשוט לדעת. הוא מוכן ורוצה ללמוד ולהבין. מחפש את האמת. הרביעי, שאינו יודע לשאול - התפקיד שלנו בחברה הוא לסייע ולשאול ולתת לאלה שרוחקים מההבנה את הכלים להתפתח בעצמם ובכוחם להבנה שההתקדמות תלויה גם בהם.

כְּנַגַּד
אַרְבַּעַת בָּנִים דִּבְרָה תּוֹרָה.
אֶחָד חָכֵם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם,
וְאֶחָד שְׂאִינֹו יוֹדֵעַ לְשְׂאוֹל.

חָכֵם מָה הוּא אֹמֵר?
מָה הָעֵדוֹת וְהַחֻקִּים וְהַמְּשֻׁפְּטִים
אֲשֶׁר צִוָּה אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם?
וְאִי אֶתָּה אֵמַר לּוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח:
אִין מְפֻטְרִין אַחַר הַפֶּסַח אֶפִּיקוֹמֵן.

רשע - מצטייר לכאורה כדמות שלילית, הבאה לכפור במציאות הרשע הוא זה שלא מחובר לכלל, מפריד עצמו מהמאמץ הכללי המשותף ליצור מציאות טובה יותר יחד. כליל הסדר אנחנו אומרים למעשה לרשע שהוציא את עצמו מהכלל, שעצם ישיבתו בסדר מוכיחה שהוא חלק מהעם. "אילו היה שם, לא היה נגאל" ומכאן נובע שזה שהוא כאן, עם כל התנגדותו וכפירתו, זה אומר בהכרח שהוא היה גם שם. גם הוא חלק בלתי נפרד מהעם. גם אם ישתדל להוציא עצמו מהכלל, הוא יישאר חלק ממנו.

עבודה זרה - העבודה הזרה מתחילה

אצלנו מרגשות אמיתיים ותחושות בריאות אותם אנחנו מתרגמים בחיים, לעיתים באופן שלילי, לפי שכלנו האנושי ודמיונותינו הפרטיים והנמוכים. אנחנו מוצאים את עצמנו מתמכרים לאחד הכוחות הפועלים עלינו במציאות ומתוך כך שוכחים את המטרה הכללית ומתנתקים מהאידאלים. במקום לנסות לקדם את רק את עצמנו או את הסקטור אליו אנחנו מרגישים שייכים, עלינו לנסות לברר יחד את האידאל הכללי הרחב והגבוה המחייה את עמנו ואת העולם כולו ולהשאר מחוברים אליו כל חיינו. כאשר האידאל והרעיונות היוצאים ממנו הם אלה שינחו אותנו, נרגיש יחד ולחוד שגם כל אחת ואחד מאיתנו באופן אישי מתקדמים בחיים. במבט רחב על המציאות ועל ההיסטוריה אנחנו יכולים להבחין שיש **רעיון שמוביל את העם שלנו**. ההתקדמות של העם מורגשת ביותר כאשר אלה ממנהיגיו, הפועלים לאור האידאל העליון המהב, מצליחים לבטא את הרעיון במעשים.

ואחרי כן יצאו ברכוש גדול -

השאיפות והאידאלים שלנו אינם מתבטאים רק ברוח ובמעשה אלא גם בחומר. אין זה אומר שהחומריות מובילה את האידאל, אבל מצד שני, בשאיפתנו למציאות האידאלית, לא נוותר גם על האידאליות החומרית, לאדם הפרטי, לעם ולעולם כולו. התקדמותו של עם ישראל אמורה להתבטא ברוח ובתרבות, אך לא פחות מכך בשגשוג כלכלי.

רשע מה הוא אומר?

מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפרי בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה אדני לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אלו היה שם, לא היה נגאל.

תם מה הוא אומר?

מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו אדני ממצרים, מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאול

את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה אדני לי בצאתי ממצרים.

יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה - בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניה.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר: ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר אדני אלהי ישראל: בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את

מנסיים את המצות ומגביהים את

כוס היין - כאשר אנחנו מנסיים למצות את הברירה, אנחנו מגלים את המצות. כאשר אנחנו מרגישים שהתקדמנו בהבנות שמחללות בתוכנו, אנחנו מציינים זאת בהרמת כוס היין.

והיא שנמדה - עצם הקיום של עם ישראל כולל בתוכו הבטחה פנימית להמשך הקיום והפעילות של העם שלנו למילוי תפקידו בעולם. הוצאת הפוטנציאל שלנו אל הפועל תלויה בכל אחד ואחת מאיתנו.

שבכל דור ודור עומדים עלינו

לכלותנו - לעם ישראל היו מספיק סיבות להעלם מנוף ההיסטוריה האנושית. לאחר אלפי שנים של ניתוק בין חלקי העם לארצו, אנחנו זוכים ויושבים הערב יחד בליל הסדר. אנחנו חלק מעם ישראל שזכה להיות ריבוני בארצו ולהחיות את שפת התנ"ך להיות שפתו המדוברת. עובדה זו מטילה על כתפי כל אחד ואחת מאיתנו, ביחד ולחוד, אחריות כבדה - יש לנו את היכולת ואת התכונות הנדרשות. עלינו להוציא אותן אל הפועל.

הערה לסדר - אנחנו נמצאים באמצע שלב

"המגיד". כל אחד ואחת לפי הרגשה והשקפה שונה. עלינו לזכור שהברירה שאנחנו עוסקים בו הוא רק אמצעי למטרה הגדולה. בחיים אנחנו שוקעים הרבה פעמים בעיסוק באמצעים ושוכחים להתרכז במטרה. רבים מאיתנו מוצאים את עצמם 'חיים בשביל לעבוד' ושוכחים שאנחנו 'עובדים בשביל לחיות'. גם מחשבה זו איננה מספיקה עדיין, שהרי עיקר העיסוק המחשבתי צריך להיות במטרת החיים עצמם.

ברמה האישית אנחנו יכולים להרגיש פחות קשורים לברירה מטרת החיים הפרטית. יתכן והעיסוק בשאלה "מהי מטרת חיי?" לא מתאים לי בשלב זה של החיים. אך האם נוכל להזניח את שאלת מטרת

קיומנו כאשר הדבר נוגע לעם שלם?

מהי מטרתו של עם ישראל?

מי קובע את המטרה?

האם היא נקבעת על ידי או על ידך?

האם קובעת אותה ההנהגה המתחלפת?

אולי הוגה רעיון העם קבע אותה?

מי המציא את רעיון העם?

האם הוגדרו מטרתו?

משאלות אלה ואחרות לא נוכל להתחמק. לא מדובר באדם פרטי שיכול להחליט לחיות את חייו ללא מטרה ערכית ברורה. יש לנו אחריות כלפי העם, כלפי עצמנו, כלפי הדור הנוכחי והדורות הבאים.

אֲבִיכֶם, אֶת אֲבֹתֵיכֶם, מֵעַבְר הִנְהַר וְאוֹלֶךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאֶרְבָּה אֶת זְרַעוֹ וְאָתָּו לֹו אֶת יִצְחָק, וְאָתָּו לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו. וְאָתָּו לַעֲשׂוֹ אֶת הַר שֵׁעִיר לְרִשְׁתָּ אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲשֵׁב אֶת הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְאֲבֹתֵיכֶם אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאמֶר לְאֲבֹתֵיכֶם, יָדַע יְתֵדַע כִּי גַר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרַי כֹּן יֵצְאוּ בְּרִכְשׁ גָּדוֹל.

עורך הסדר מכסה את המצות.

מגביהים את כוס היין.

וְהִיא שֶׁעֲמָדָה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ,
שֶׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד עֹמֵד עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ, אֲלֵא שְׁבָכָל דּוֹר וְדוֹר
עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם.

מְנִיחִים אֶת הַכּוֹס. עוֹרָף הַסֵּדֶר מְנַלֵּה אֶת הַמַּצּוֹת.

צֵא וְלָמַד מֵה בִקֵּשׁ לְבֹ הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לַיעֲקֹב
אֲבִינוּ. שְׁפָרְעָה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים וְלָבֹן
בִקֵּשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל, שְׁנֹאמֶר:

אֲרָמִי אֲבֹד אֲבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִם וַיִּגְרֶשׁ שָׁם בְּמַתִּי
מַעֲט, וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָדוֹל, עַצוֹם וָרֵב.

וַיֵּרֶד מִצְרַיִם - אָנוֹס עַל פִּי הַדְּבָר.

וַיִּגְרֶשׁ שָׁם - מִלְּמַד שְׁלֹא יֵרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לַהֲשַׁתֵּקַע
בְּמִצְרַיִם אֶלָּא לְגוֹרֶשׁ שָׁם, שְׁנֹאמֶר: וַיֹּאמְרוּ אֶל-
פְּרַעֲהוּ, לְגוֹר בְּאֶרֶץ פְּאָנוּ כִּי-אִין מִרְעָה לְצִאן
אֲשֶׁר לַעֲבָדֶיךָ, כִּי-כִבֵּד הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנַעַן.
וְעַתָּה יֵשְׁבוּ-נָא עִבְדֶיךָ בְּאֶרֶץ גִּשׁוֹן.

בְּמַתִּי מַעֲט - כְּמָה שְׁנֹאמֶר: בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יֵרְדוּ
אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיִם, וְעַתָּה שְׁמֹדֶ אֲדָנִי אֶלְהִיךָ
כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֵב.

וַיְהִי שָׁם לְגוֹי - מִלְּמַד שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל מִצְּנִינִים שָׁם.
גָדוֹל עַצוֹם - כְּמָה שְׁנֹאמֶר: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ
וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֵד מְאֹד, וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם.

וָרֵב - כְּמָה שְׁנֹאמֶר: רִבְבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נִתְתִּיד,
וַתִּרְבֵּי וַתִּגְדְּלֵי וַתִּבְאֵי בְעֵדֵי עַדִּימִים, שְׂדֵימִים נִכְנּוּ
וַשְׁעָרַי צִמַּח, וְאֵת עֵרֶם וְעָרִיחַ. וְאֶעֱבֹר עֲלֶיךָ
וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמִּיךָ, וְאֶמַּר לְךָ בְּדַמִּיךָ
חַיִּי, וְאֶמַּר לְךָ בְּדַמִּיךָ חַיִּי.

וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם וַיַּעֲנֹנוּ,

וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה.

וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרַיִם - כְּמָה שְׁנֹאמֶר: הֲבֵה
נִתְחַכְמָה לוֹ פֹן-יִרְבָּה, וְהָיָה כִּי-תִקְרָאנָה
מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם-הוּא עַל-שְׁנֵאֵינוּ וְנִלְחַם-בָּנוּ,
וְעָלָה מוֹ-הָאֶרֶץ.

וַיַּעֲנֵנוּ - כְּמָה שְׁנֹאמֶר: וַיִּשְׁימוּ עָלֵינוּ שְׂרֵי מִסִּים

צא ולמד - אנחנו בתהליך של למידה

בלתי פוסקת אין זו למידה של חומר חיצוני.
אנחנו לומדים על עצמנו. זהו לימוד שמביא
שינוי - שינוי חיובי של כל אחד ואחת מאיתנו
ומתוך כך שינוי חיובי של עם ישראל כולו.
הלימוד האמיתי דורש יציאה מהשבלונות
המוכרות, מהמסגרות והמצרים שתוכנם
אנחנו חיים.

לפעמים אנחנו מפחדים - מפחדים לחשוב,
מפחדים להשתנות. הפחד הוא בדרך כלל
תוצאה של הסתגרות פרטית מסוימת
וחוסר חיבור לאידאליים המחיים אותנו.
עלינו לצאת כדי ללמוד. לצאת מהחיים
הקטנוניים הפרטיים האנוכיים, וללמוד על
חינו המשותפים, על האידאליים, על החופש,
על החרות.

אנוס על פי הדיבור - ההבטחה

לאברהם על העבדות של ראשית העם
בארץ זרה, יצרה למעשה את המציאות.
עלינו להקשיב לדבר המציאות הדמיונות
שלנו, ברורים וחזקים ככל שיהיו, אינם
יכולים להתחרות בחוק של המציאות.
המציאות אונסת אותנו להכיר בעובדות
החיים.

לדור שלנו יש את יתרון הפרספקטיבה על
ההיסטוריה כולה.

אנחנו יכולים להביט בעם שלנו, ללמוד את
מאפייניו, את כשרונותינו, את החוזקות שלנו
ואת חסרונותינו.

חוק מפלא הקיום שלנו, ניכר בהסטוריה
העולמית כשרוננו הרוחני ומתוך כך גם
השפעתנו הערכית והמוסרית על העולם
כולו, בעיקר מתוך הערכים הנובעים המלווים
אותנו מאז הניינו לעם.

חשוב לציין שהכשרון איננו אישי - אין
הכוונה להבדלים בין אנשים כאלה או
אחרים, שהרי ברמה הפרטית כל בני האדם
שווים הם. המאפיינים יוצאי הדופן הם של
העם ישראל כולו, כתופעה לאומית בין
האומות לכל אורך ההיסטוריה.

התכונות והמאפיינים של עם ישראל
נמצאים למעשה בנו ויכולים להופיע ולצאת
אל הופעל בכל דור ודור.

**אנחנו הנפתח של הדור הזה ועלינו מוטלת
האחריות לסלילת הדרך לדורות הבאים!**

לְמַעַן עֲנֶתוּ בְּסִבְלָתָם. וַיְבֹן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה.
אֶת-פֶּתֶם וְאֶת-רַעְמֵסֶס.
וַיִּתְּנוּ עֲלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיַּעֲבִידוּ
מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרָד.

וְנִצַּעַק אֶל אֲדֹנָי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמַע אֲדֹנָי אֶת
קִלְנוֹ, וַיִּרְא אֶת עֲנִינֵנוּ וְאֶת עַמְלָנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ.
וְנִצַּעַק אֶל אֲדֹנָי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר:
וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם,
וַיִּאָּנְחוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל
שִׁוְעַתְם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה.
וַיִּשְׁמַע אֲדֹנָי אֶת קִלְנוֹ - כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וַיִּשְׁמַע
אֱלֹהִים אֶת-נַאֲקֹתָם, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-
בְּרִיתוֹ אֶת-אַבְרָהָם, אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב.
וַיִּרְא אֶת עֲנִינֵנוּ - זוֹ פְרִישוֹת דָּרָד אַרְצֵי, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר:
וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּדַע אֱלֹהִים.
וְאֶת עַמְלָנוּ - אֵלוֹ הַבְּנִים. כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: כָּל-הַבֶּן
הַיְלֹוֹד הַיְאֻרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ וְכָל-הַבֵּת תַּחֲיִין.
וְאֶת לַחֲצֵנוּ - זֶה הַדְּחָק, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמָר: וְגַם-
רְאִיתִי אֶת-הַלַּחֲץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים אֲתֶם.

וַיִּזְאַנוּ אֲדֹנָי מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֹזֶקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה,
וּבְמִרְאָ גָדֹל, וּבְאֹתוֹת וּבְמִפְתֵּיִם.

ולא על ידי שליח - לפעמים אנחנו מחכים לעזרה,
למישהו שיוציא אותנו מהבוץ. למעשה, כאשר אנחנו
עושים בעצמנו למען עצמנו, אנחנו מגלים שאנחנו באמת
יכולים להשפיע, והפעולה עוזרת לנו לרצות להמשיך.
כאשר מישהו אחר עוזר לנו, אנחנו מתרגלים לסמוך על
אחרים ונולדת אצלנו העצלנות. עלינו להאמין בעצמנו,
בכל אחד ואחת מאיתנו, כחלק מעם ישראל כולו.

וַיִּזְאַנוּ אֲדֹנָי מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל יְדֵי מְלֹאָד, וְלֹא
עַל יְדֵי שָׂרֵף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוֹדוֹ וּבְעֲצָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר: וְעִבְרַתִּי

וירעו אותנו המצרים - כאשר אנחנו
נמצאים בתוך המצרים האישיים והכלליים,
אנחנו מחפשים את הדרך לצאת מהצרות
ואיננו יכולים לחיות בחופשיות ובשמחה.
מצב זה גורם שיהיה בנו גם קצת רע. זו
הייתה התוצאה של "וירעו לנו" - לא רק
שעשו לנו רע, אלא גרמו לנו שיכנס קצת
מהרע גם בתוכנו. ההתדרדרות הזאת גרמה
לנו לשכוח את מהותנו ואת תפקידנו, ברמה
האישית והלאומית.

ונצעק - הצעקה לא תמיד מתבטאת
בהשמעת קול. צעקת הציבור מורגשת בדרך
כלל באווירה הציבורית הכללית - ישנה
הרגשה שאי אפשר לסבול יותר. המצב הגיע
לשפל נורא ואין שום הנהגה באופק שיכולה
להוציא אותנו מהבוץ. הרגשה זו היא צעקה
לחלל המציאות מתוך יאוש גדול מהמצב.
עלינו להבין שדווקא הצעקה הזאת מראה
על תקווה גדולה ועל אמונה שהצעקה
בסופו של דבר תישמע, ומן המציאות
הגדולה והיציריתית הרבה יותר מהדמיון
שלנו, יגיע השינוי.
גם התכונה הזאת של חוסר ההשלמה עם
המצב העכשווי מחד והאמונה ביכולת
ההתגברות הכללית שלנו מאידך, היא
חלק מהתכונות של העם ומתוך כך שלנו,
הפרטים.

וישמע ... וירא ... - הצעקה והיאוש
ביחד עם ההשתדלות שלנו, כפי מיטב
יכולתנו, משרדרגים את מצבנו.
למעשה, גם במצבים הקשים, מתוך הבנת
הפוטנציאל הטמון בנו, נולדת בנו ההבנה
שמשפיעה בסופו של דבר על כל המציאות
מסביב.
השינוי שמתחולל מתרחש למעשה בתוכנו.
בעקבות השינוי אנחנו מתחברים לעצמנו,
למהות שלנו, לזהות שלנו ומתוך כך אנחנו
יוצאים מהמצב הלא נעים בו היינו למצב
חדש, בדרך לחופש המלא.
אחת המסקנות מכך היא שהקושי הוא
חלק מהדרך, אבל גם בזמנים קשים עלינו
להאמין בכח המשותף שלנו, להבין את
השייכות ולפעול על פי מיטב הבנתנו.

בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִכִּיתִי כָל-בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד-בְּהֵמָה, וּבְכָל-אֱלֹהֵי
מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים. אֲנִי אֲדַנִּי.

וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה - אֲנִי וְלֹא מִלֵּאָדָּ
וְהִכִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם - אֲנִי וְלֹא שְׂרָף.
וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים - אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ.
אֲנִי אֲדַנִּי - אֲנִי הוּא וְלֹא אַחֵר.

בְּיַד חֲזָקָה - זֶה הַדְּבָר, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: הִנֵּה יַד-אֲדֹנָי
הוֹיָה בְּמִקְנֶדָּ אֲשֶׁר בְּשַׁדָּה, בְּסוּסִים, בְּחֲמֹרִים,
בְּגַמְלִים, בְּבַקָּר וּבִצְאוֹ, דָּבָר כְּבֵד מְאֹד.

וּבְזֵרַע נְטוּיָה - זֶה הַחֶרֶב, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וַחֲרַבּוּ
שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ, נְטוּיָה עַל- יְרוּשָׁלַם

וּבְמִרְאָ גְדֹל - זֶה גְלוּי שְׂכִינָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: או
הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבוֹא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי
בְּמִסַּת בָּאֵתוֹת וּבְמוֹפְתִים, וּבְמִלְחָמָה וּבְיַד חֲזָקָה
וּבְזֵרוּעַ נְטוּיָה, וּבְמִוֹרָאִים גְּדֹלִים, כְּכֹל אֲשֶׁר-
עָשָׂה לָכֶם אֲדֹנָי אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם.

וּבָאֵתוֹת - זֶה הַמָּטָה, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵת-הַמָּטָה
הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ, אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בוֹ אֵת-הָאֵתוֹת.

נוהגים להטיף טפה מן הכוס באמירת דם ואש ותימרות
עָשׂוֹן, וְעֶשֶׂר הַמַּכּוֹת דְּצִ'רְ עַד"ש בְּאֵח"ב - בְּסֵפֶר הַכֹּלֶשׁ
עֲשָׂרָה סְפּוֹת.

וּבְמוֹפְתִים - זֶה הַדָּם, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר: וְנִתַּתִּי מוֹפְתִים
בְּשָׂמַיִם וּבְאֶרֶץ, דָּם וְאֵשׁ וְתִמְרוֹת עֶשׂוֹן.

אלו עשר מכות - המכות שארעו למצרים פעלו בעיקר על
עם ישראל, שהרגיש עד אז שהוא בורג קטן ולא חשוב במערכת
המצרית. העם הבין שהוא שונה. כל מכה פגעה במצרים בצד אחר
שקשור לחיים - באוכל ובשתייה (דם), בשלוות החיים (צפרדע),
בהרגשות הגוף (כינים), בחיי החברה (ערוב), בפרנסה (דבר),
בבריאות הכללית (שחין), בטבע (ברד, ארבה), בקשר עם המציאות
(חושך) ובחיים עצמם (מכת בכורות). עם ישראל נשאר שלם ולא
פגוע. לאורך כל ההיסטוריה אנחנו רואים את העמים השונים
נוצרים ונעלמים. אנחנו מסתכלים על עצמנו ומבינים שאנחנו
שייכים למשהו שונה - **עם ישראל חי!**

גילוי שכניה - המילה שכניה באה
מהשרש 'שכן'. אנחנו מבחינים שמישהו גר
(=שוכן) בבית מסוים על פי סימנים (אור
בבית, תנועת אנשים, וכד'). כאשר אדם או
קבוצה פועלים על פי אידאליים מבחינים
בכך בפעולותיהם.

כאשר עם ישראל מגיע למצב שהאידאליים
שבו פועלים עליו, הם נראים כאילו הם
"שוכנים" בתוכו.

מטרתנו המשותפת היא להשוות את
רצונותינו הפרטיים עם השאיפות הגדולות
של העם הנמצאות בתוכנו.

אם נגיע למצב שבו אנחנו חיים את
האידאליים שלנו, יורגש הדבר על-ידינו ועל
ידי העולם כולו.

נוהגים להטיף טיפה מן הכוס ...

- כזכור, היין מסמל עבורנו את השמחה ואת
ההתקדמות.

לאור העובדה שאנחנו עם מוסרי בבסיסנו,
ללא שאיפות נקמה אישיות, הרי ששמחתנו
ביציאת מצרים נפגמת בגלל המכות שניחתו
על המצרים.

עבור כל ציון של מכה, או סימן למכה, נוהג
עם ישראל בכל הדורות להפחית טיפה
מכוס היין.

גם ברמה האישית, עלינו לזכור שמטרתנו
היא להיות עם חופשי בארצנו. איננו
מחפשים רק את החופש הפרטי. יותר מכך,
השאיפה לחרות הלאומית היא שלב בדרך
ליציאת העולם כולו ממצירו.

כל עוד ישנו מכות בעולם, איננו יכולים להרשות
לעצמנו לשתות את כוס היין שלנו בשלמותה,
גם אם אנחנו מרגישים את ההתקדמות.

דם, צפרדע, ... - לפעמים נדמה לנו

שאפשר לשנות את המצב ולצאת מהמצרים
הפרטיים והלאומיים בבת אחת ההיסטוריה
מראה לנו שהמציאות מתקדמת בקצב שלה,
בהדרגה. הרצון שלנו שמישהו יקרה 'עכשיו'
בדרך כלל לא משפיע על המציאות עצמה.
עלינו לזכור שהמציאות לא "עובדת אצלנו",
אלא אנחנו פועלים בתוך המציאות המורכבת
גם יציאתנו מהמצרים מתרחשת בהדרגה.
אנחנו עבדים לגורמים רבים המשפיעים
עלינו במציאות גורמים אלה מבוטאים
במכות השונות המתרחשות בסביבתו של
האדם הפרטי, במחלות שפוגעות בו וברכושנו,
בפגני טבע ובפגיעה בעצם החיים עצמם.
שיא הפגיעה הוא המוות שהוא ניתוק ממקור

דָּבַר אַחֲרַי: בְּיַד חֻקָּה - שְׁתִּים, וּבְזֶרַע נְטוּיָה - שְׁתִּים,
וּבְמִרְאָה גְדֹל - שְׁתִּים, וּבְאֵתוֹת - שְׁתִּים, וּבְמִפְתֵּי
- שְׁתִּים. אֵלּוּ עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוא עַל הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלּוּ הֵן:

דָּם צִפְרִדַּע כְּנִים

עָרוֹב דָּבַר שְׁחִין

בְּרַד אֲרֶבָה חֲשָׁד מִכַּת בְּכוֹרוֹת

רַבִּי יְהוּדָה הִיא נוֹתֵן בָּהֶם סְמִינִים

דְּצִיךְ עַד"ש בֶּאֱחָ"ב

רַבִּי יוֹסִי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִנֵּין אֶתָּה אוֹמֵר שְׁלָקוּ
הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמִשִּׁים מִכּוֹת? בְּמִצְרַיִם מָה הוּא אוֹמֵר? וַיֹּאמְרוּ
הַחֲרָטְמִים אֵל פְּרַעֲה: אֲצַבֵּעַ אֶל־הַיָּם הוּא, וְעַל
הַיָּם מָה הוּא אוֹמֵר? וַיֹּאֲרֵא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה
אֲשֶׁר עָשָׂה אֲדֹנָי בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת אֲדֹנָי,
וַיֹּאמְרוּ בְּאֲדֹנָי וּבְמִשְׁחָה עֲבָדוֹ. כִּמָּה לָקוּ בְּאֲצַבֵּעַ?
עֶשֶׂר מִכּוֹת. אֲמֹר מַעֲתָה: בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר
מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנֵּין שְׁכַל מִכָּה וּמִכָּה שֶׁהֵבִיא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם הִיָּתָה
שֶׁל אֲרֶבֶעַ מִכּוֹת? שֶׁנֶּאֱמַר: יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן
אָפוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים.
עֲבָרָה - אַחַת, וְזַעַם - שְׁתֵּים, וְצָרָה - שְׁלֹשׁ,
מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים - אֲרֶבֶעַ. אֲמֹר מַעֲתָה:
בְּמִצְרַיִם לָקוּ אֲרֶבֶעִים מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ
מֵאֵתִים מִכּוֹת.

הַחִיִּים, כֹּאשֶׁר לֹא תִמֵּד הַכוֹנֵה לְמוֹת פִּיזִי. מוֹל
הַתְּהַלִּיכִים הָעוֹלָמִיִּים שֶׁל עֲלִייתָם וּשְׁקִיעֻתָם
שֶׁל עַמִּים שְׁלֵמִים, עוֹמֶדֶת עוֹבֶדֶת קִיּוּמוֹ שֶׁל עַם
יִשְׂרָאֵל הַמְרָאָה לִנוֹ לְאוֹרֵךְ כָּל הַהִיסְטוֹרִיָה שֶׁ"נִצַּח
יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר" - עַם יִשְׂרָאֵל חַיִּי הַעַם קִיּוּם
בְּעוֹלָם, בְּעִיקָר לְאוֹר הָעוֹבֶדֶה שֶׁמֶה שֶׁמַּחִייה אוֹתוֹ,
גַּם בְּמִצְבֵּים הַקְּשִׁים, הֵן הַשְּׂאִיפוֹת וְהַתְּקוּוֹה. אֲדָם
שְׁחִי לֵלֵא אִידֵאלִים וְלֹא תְקוּוֹה פְּנִימִית אֵינֵנו
מִשְׁדֵּר חַיִּים לְסִבִּיבָה. יִצְאֵתָנוּ מֵהַמְצָרִים כּוֹלֶלֶת
אֶת הַהִבְנָה שֶׁהַמְצִיאוֹת מִשְׁתַּנָּה בְּשִׁלְבִים. הַשִּׁינּוּי
לוֹקַח זְמַן וְלַעֲיִתִים נִמְשָׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת. בְּמִצְבֵּים
אֵלֶּה, הַתְּקוּוֹה וְהַשְּׂאִיפוֹת הֵן אֵלֶּה שֶׁמַּחֲזִיקוֹת
אוֹתָנוּ מִחֻבְרִים לְתַהֲלִיךְ לְחַיִּים.

דְּצִיךְ עַד"ש בֶּאֱחָ"ב - הַתְּבוֹנוֹת

מַעֲמִיקָה יִכּוֹלָה לְהַבְחִין בְּחֻלּוֹקָה שֶׁל הַמִּכּוֹת
לְקַבּוּצוֹת. בְּשִׁלְבַת הַרְאֵשׁוֹן פְּרַעֲה כָּלֵל לֹא שֶׁם
לֵב לַעַם הַשׁוֹאֵף לְצֵאת מִמִּצְרַיִם. בְּשִׁלְבַת הַשְּׁנִי
הוּא שֶׁם לֵב שִׁישׁ כֵּאֵן עַם שֶׁשׁוֹאֵף לְצֵאת
לְחַפְשֵׁי וּבְשִׁלְבַת הָאַחֲרוֹן כֹּאשֶׁר הוּא מְרַגֵּשׁ
אֶת הַמְצִיאוֹת שֶׁל הַטֶּבַע כּוֹלֵל הוּא מִבֵּין שְׁעַם
יִשְׂרָאֵל הוּא חֶלֶק בְּלִתי נִפְרָד מֵהַמְצִיאוֹת כּוֹלָה

וְלֹא אֵיזוֹ הַתְּאָרְגָנוֹת מְקוּמִית.
כֹּאשֶׁר אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים לְהַתְּבוֹנוֹן עַל הַמְצִיאוֹת
כְּתַהֲלִיךְ וְלֹא כֹאסֹף שֶׁל מְקָרִים שְׂאִינִים קְשׁוּיִם
זֶה לְזֶה, אֲנַחְנוּ יִכּוֹלִים לְרַאוֹת אֵיךְ קַבּוּצוֹת שֶׁל
אַרְעִיִּים מְסוּיָמִים בּוֹנִים רֶצֶף תְּהַלִּיכֵי אֶחָד.
לְפַעֲמִים אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים לְזֶה "צְרוּפֵי מְקָרִים",
אוֹלֵם כֹּאשֶׁר מֵתְבוֹנִים הַיִּטֵּב, אֲפִשֶׁר לְרַאוֹת
שֶׁהַצְּרוּפִים הָאֵלֶּה מְרַאִים לֵנו שִׁיטָה מְסוּדֶרֶת
הַנִּמְצֵאת בְּכָל הַמְצִיאוֹת כּוֹלָה. לֹא רַק הַטֶּבַע
הַפִּיזִי מְסוּדָר וּמוֹאֲרָג. קִיּוּמֵת חוֹקִיִּת גַּם בְּרוּבֵד
הָרוּחַנִי, הָרַעִיוֹנִי וְהַהִיסְטוֹרִי. עַם יִשְׂרָאֵל מְבַטָּא
בְּעַצְמוֹ קִיּוּמוֹ חֶלֶק מֵהַחוֹקִיִּת הַזֹּאת.

מֵאֵתִים מִכּוֹת - עַם יִשְׂרָאֵל מִבֵּית בְּמִכּוֹת

שֶׁנֶּעֱשׂוּ לְמִצְרַיִם וּמַחֲשִׁיב אוֹתוֹן מִבְּחִינַתוֹ,
כְּנִיָּסִים.

הַמְצִיאוֹת לְמַעֲשֵׂה הִיא אַחַת - קִיּוּמִים בַּה
הַטֶּבַע וְהַנֶּס יַחַד. יִשְׁנֵם אֲנָשִׁים שְׁבַשְׁבִּילִם
כָּל הַטֶּבַע הוּא נֶס אֶחָד גְּדוֹל וְיִשְׁנֵם כֹּאֵלֶּה
שְׁבַשְׁבִּילִם כָּל נֶס הוּא טֶבַעִי וּמְקָרִי.

הַנֶּס הוּא לְמַעֲשֵׂה הַתְּבוֹנוֹת גְּבוּהָה יוֹתֵר עַל
הַטֶּבַע. כֹּאשֶׁר מִתְרַחֵשׁ נֶס הוּא קוֹרָה בְּפוֹעַל
בְּמִצִּיאוֹת הַטֶּבַעִית הַרְמַת (ני־סוֹס) הַמְבַטָּא
עוֹזֶרֶת לֵנו לְהַבִּין שֶׁהַמְצִיאוֹת מְוַרְכָּת יוֹתֵר
וְאוּלַי אֲפִילוֹ מִתְוַחֲכֶמֶת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁחֲשַׁבְנוּ.

הַיְכוּלֶת שֶׁלָנוּ לְהַבְחִין בְּנִיָּסִים מִלְּמַדָּת עַל
הָעֵרֶךְ הַגְּדוֹל שֶׁאֲנַחְנוּ נוֹתֵנִים לְמִצִּיאוֹת בְּתוֹכָהּ
אֲנַחְנוּ חַיִּים.

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח-בם חרון אפו, עברה וועם וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו- אחת, עברה - שתיים, וועם - שלוש, וצרה - ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אמור מעתה: במצרים לקו חמשים מכות ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות.

**כמה מעלות טובות למקום עלינו:
אלו הוציאנו מצרים**

- דִּינוּ. וְלֹא עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים,
- דִּינוּ. וְלֹא עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים,
- דִּינוּ. וְלֹא עָשָׂה בָאֱלֹהֵיהֶם,
- דִּינוּ. וְלֹא עָשָׂה בָאֱלֹהֵיהֶם,
- דִּינוּ. וְלֹא הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם,
- דִּינוּ. וְלֹא הָרַג אֶת בְּכוֹרֵיהֶם,
- דִּינוּ. וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם,
- דִּינוּ. וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם,
- דִּינוּ. וְלֹא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,

בני עדות המזרח מוסיפים:

ומנין שנתן לנו את ממונם?

שנאמר וינצלו את מצרים. עשאוה כמצולה, שאין בה דגים. דבר אחר: עשאוה כמצודה, שאין בה דגון. למה מחבב הכתוב את בנות הים יותר מבנות מצרים. אלא מה שהיה בבתים נטלו במצרים, ומה שהיה בבתי תשוראות נטלו על הים. וכן הוא אומר: כנפי יונה נחפה בכסף, זו בנות מצרים. ואברותיה בירקרק חרוץ, זו בנות הים. ותרבי ותגדלי ותבאי, זו בנות מצרים. בעדי עדיים, זו בנות הים. תורי זהב נעשה-לך, זו בנות מצרים. עם נקדות הכסף, זו בנות הים.

רבי עקיבא אומר - הדעות השונות

על מספר המכות נובעות מזוויות ראייה שונות של התבוננות במציאות.

עלינו להבין שהמחלוקת בינינו אינו על המציאות עצמה, אלא על הפרשנות שכל אחד ואחת מאיתנו נותנים למציאות. אם נפנים את ההבנה הזאת, נדע להקשיב לדעות השונות ולחפש בתוכן את השרוש האמיתי שנמצא, בדרך כלל, גם בדעה שלנו. שורש העניין הוא הגורם המאחד את כל הדעות.

קיים רעיון מרכזי נפלא ומיוחד, המאחד את כולנו. לרעיון הזה קוראים עם ישראל. עלינו להבין שכל אחד ואחת מאיתנו מסתכלים על הרעיון באופן שונה שנראה נכון מזוויות הראיה השונות.

הבנתנו שהרעיון עצמו גדול הרבה יותר מסכום כל ההבנות שלנו, תוביל אותנו מדרגה נוספת בדרך לחיבור המשותף בינינו.

כמה מעלות טובות - האנושות מכירה

את המושג הכרת הטוב. הכרת הטוב פירושה להחזיק טובה לגורם המשפיע על "חצי הכוס המלאה". אנשים רבים רגילים לראות את "חצי הכוס הריקה" ומתוך ראייה זו מלאים טענות שמופנות כלפי הסובבים אותם. עלינו להבין ולהפנים שהמציאות בדרך-כלל היא טובה וחיובית ואם מסתכלים בעיניים מפקחות, הכוס יותר מלאה מאשר ריקה.

הסתכלות שלילית מביאה להרגשה לא נעימה, לאפתיות ולחוסר חשק. הסתכלות חיובית מדרבנת לעשייה ומביאה לאכפתיות ולמעורבות. עלינו ללמוד לדון את הסובבים אותנו ואת המציאות כולה לכף זכות. "כף" זכות זו, היא שהופכת אותנו מאפתיים לאכפתיים.

דיינו - למרות התקדמותנו בשלבים

המתוארים מיציאת מצרים ועד לבניין בית הבחירה, היינו מוכנים להסתפק ולומר "דיינו" גם אם לא היינו מגיעים לשלב האחרון. ישנו שלב אחד שנדרש בכל מקרה - השלב הראשון, אם לא היינו יוצאים ממצרים, פשוט לא היינו - לא היה מי שיאמר "דיינו".

האדם אמור ללמוד איך להודות על גורלו. להיות מודע למהותו ולהתקדמותו בחיים. הקנאה, התאוה והכבוד גורמים לאדם להיות עסוק בסביבתו החיצונית, במקום להביט אל תוכו ולנסות להיות הוא עצמו. לעיתים קרובות אנו עסוקים ב"למצוא חן" בעיני אחרים. המחיר ברמה האישית, הוא

פגיעה באישיות הפרטית. ברמה הלאומית, אנחנו מוצאים את עצמנו משלמים על כך מחיר כבד.

על עבדות לדעות חיצוניות והשפעות חיצוניות המנתקות אותנו מהאידיאל הפנימי שלנו איננו יכולים לומר "דיינו". היציאה לחרות לאומית ואישית היא החובה הבסיסית שלנו לעצמנו.

בית הבחירה - בית הבחירה לא יכול להיות בית שייבנה על ידי אנשים פרטיים או סקטור קזה או אחר בתוך העם. השם 'בית הבחירה' מציין את העובדה שיש בית פיזי שייבנה רק כאשר העם כולו יבחר לבנותו מרצונו החופשי.

עצם הרעיון שהעם שלנו ימצא את עצמו שואף יחד לעשייה רעיונית משותפת המוסכמת על כולם, מהווה פסגה חשובה במעבר שלנו מהשעבוד לפרטיות האנוכית, לחיבור לחופש הכללי.

אלו קרע לנו את הים

ולא העבירנו בתוכו בחרבה, דינו.

אלו העבירנו בתוכו בחרבה

ולא שקע צרינו בתוכו, דינו.

אלו שקע צרינו בתוכו

ולא ספק צרכנו במדבר

ארבעים שנה, דינו.

אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה

ולא האכילנו את המן, דינו.

אלו האכילנו את המן

ולא נתן לנו את השבת, דינו.

אלו נתן לנו את השבת,

ולא קרבנו לפני הר סיני, דינו.

אלו קרבנו לפני הר סיני,

ולא נתן לנו את התורה, דינו.

אלו נתן לנו את התורה

ולא הכניסנו לארץ ישראל, דינו.

אלו הכניסנו לארץ ישראל

ולא בנה לנו את בית הבחירה, דינו.

על אחת, כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את הים, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרינו בתוכו, וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבנו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

רָבוּ גְמֻלְיָאֵל הִיָּה אֹמֵר:
כָּל שְׂלָא אָמַר שְׂלִשָּׁה דְבָרִים אֱלוּ בְּפִסַּח,
לֹא יֵצֵא יְדֵי חֻבָּתוֹ, וְאֱלוּ הוּן:

פִּסַּח מִצָּה וּמְרוֹר

עוֹרָף הַסֵּדֶר מְרָאָה בְּיַד עַל הַזְרוּעַ
וְיִזְהַר שְׂלָא לְהַגְבִּיחַ אוֹתָהּ.

פִּסַּח

שְׁהִיוּ אָבוֹתֵינוּ אוֹכְלִים בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמְקֻדָּשׁ הִיָּה
קַיָּם, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שְׂפִסַּח הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אָבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שְׁנֵאמַר:
וְאָמַרְתֶּם וְבַח-פִּסַּח הוּא לֵאדֹנֵי, אֲשֶׁר פִּסַּח עַל-
בְּתֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם,
וְאֵת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיְקַדֵּהָ עִם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

עוֹרָף הַסֵּדֶר מְרָאָה אֶת הַמִּצּוֹת לְמִסְבִּים וְאוֹמַר:

מִצָּה

זוֹ שְׂאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שְׂלָא
הַסִּפִּיק בְּצֶקֶם שֶׁל אָבוֹתֵינוּ לְהַחְמִיץ עַד שְׁנִגְלָה
עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְגֵאֲלָם, שְׁנֵאמַר: וַיֹּאפּוּ אֶת-הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ
מִמִּצְרַיִם עֲגוֹת מִצּוֹת, כִּי לֹא חֻמֵּץ, כִּי-גֵרְשׁוּ
מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה, וְגַם-צִדָּה לֹא-
עָשׂוּ לָהֶם.

עוֹרָף הַסֵּדֶר מְרָאָה אֶת הַמְרוֹר לְמִסְבִּים וְאוֹמַר:

כָּל שְׂלָא אָמַר שְׁלוֹשָׁה דְבָרִים אֱלוּ בְּפִסַּח לֹא יֵצֵא יְדֵי חֻבָּתוֹ

- האמירה מוציאה לפועל את המחשבות
ואת התוכן הפנימי של האדם.

דיבור מסודר ושפה נקיה מעידים על
המחשבות ועולמו הפנימי של האדם המדבר.
הבנת מהות הפסח בכלל וליל הסדר
בפרט, אמורה להתבטא באמירה, בהגדה,
שלנו לעצמנו ולסובבים אותנו ולמעשה
לעולם כולו.

פסח - מרמז על הבנת האידיאל וכיוון
החיים.

מצה - מרמז על היחס אל האידיאל מתוך
החיים העכשוויים מלאי החסרונות.

מרור - מרמז על העבודה הקשה שמוטלת
עלינו עד שנגיע למצב שבו אנחנו מצליחים
לחיות את האידיאל.

אומרים אנחנו לעצמנו בהגדה שאדם ועם
שאינם מודעים למרכיבים האלה של החיים,
אינם ממלאים את חובתם הבסיסית לעצמם
בפרט, ולמיצויאיות הכוללת בכלל.

פסח - מקורו של השם מגיע מהפסחה

על הבתים של עם ישראל במצרים.
לפעמים אנחנו מוצאים את עצמנו "פוסחים
על שתי הסעיפים" - מנסים להשיג הכל
ובעצם לא משיגים דבר. זה קורה לנו בעיקר
כאשר אין לנו עמדה מוצקה, כאשר המטרה
והחזון אינם ברורים לנו.

כאשר האידיאל ברור לנו ואנחנו חיים אותו,
המציאות מתבררת ומתוך כך, גם ההבנה שלנו
לגבי העשייה הפרטית והכללית מכאן, שהפסחה
איננה הקפיצה מעל משהו אלא הדריכה עליו.
ביציאת מצרים הופיע האידיאל בתוך המציאות
של עם ישראל ובבת אחת התבררה לעם דרכו
ומתוך זה הבין העם וידע מה עליו לעשות.

מהות החג והיסוד לשחרור מהעבודות של
הפרט והעם הוא החיבור לאידיאל הכללי
ויישומו בחיים עצמם.

מצה - המצה היא התוצאה הבסיסית

של הרכבת קמח ומים ללא תבלינים ואפיה
במשך זמן מינימלי.

המצה מרמזת לנו על מיצוי החיים, מיצוי
הפוטנציאל האישי והלאומי ועל מיצוי הזמן.
החמץ, מנגד, מרמז על ההשקעה בהתפתח
הרעיון, בטעמים, במראהו החיצוני, לפעמים
ההשקעה במרכיבים שאינם עצם העניין,
מובילים להחמצת הרעיון.

היחס שלו למטרות החיים האישיות

מָרוֹר

זֶה שְׁאֵנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שְׁמֵרֵנוּ
הַמְצָרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרִים, שְׁנֹאֲמָר:
וַיְמַרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בְּעֶבְדָּה קָשָׁה, בְּחֹמֶר
וּבְגִבְנִים וּבְכָל-עֲבָדָה בְּשָׂדֵה אֶת כָּל-עֲבָדְתָם
אֲשֶׁר-עֲבָדוּ בָהֶם בְּפָרָד.

**בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב אָדָם לְרְאוֹת אֶת
עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם,**

שְׁנֹאֲמָר: וְהִגְדַּת לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר,
בְּעֶבְרָה זֶה עָשָׂה אֲדֹנִי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לֹא
אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אֶלָּא אִף אוֹתְנוּ גָּאֵל עִמָּהֶם, שְׁנֹאֲמָר: וְאוֹתְנוּ
הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הִבִּיא אוֹתְנוּ, לְתֵת לָנוּ אֶת-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּנוּ.

מַגְבִּיהֵם אֶת הַכּוֹס עַד הַלְלוּיָהּ.

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חֲבִיבִים לְהוֹדוֹת, לְהִלָּל, לְשַׁבַּח,
לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדָּר, לְבָרֵךְ, לְעֵלֶה וּלְקַלֵּס
לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבְוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִים הָאֵלּוּ:
הוֹצִיאֵנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֹרוֹת מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲבֵל
לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעִבּוֹד לְגֵאֲלָה.
וְנֹאמַר לְפָנָיו שִׁירָה חֲדָשָׁה: הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עֲבָדֵי אֲדֹנִי, הַלְלוּ אֶת שֵׁם אֲדֹנִי.
יְהִי שֵׁם אֲדֹנִי מְבָרָךְ מְעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמְזֻרַח
שְׁמֵשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם אֲדֹנִי. רֵם עַל כָּל
גּוֹיִים אֲדֹנִי, עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כְּאֲדֹנִי אֶל־הֵינוּ
הַמַּגְבִּיֵהוּ לְשִׁבְתָּהּ, הַמְשַׁפִּילֵנוּ לְרְאוֹת בְּשָׁמַיִם
וּבְאָרֶץ? מְקִימֵנוּ מֵעַפְרֵי דָל, מֵאֲשַׁפְּתֵי יָרִים אֲבִיוֹן,
לְהוֹשִׁיבֵנוּ עִם-גְּדִיבִים, עִם גְּדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבֵנוּ
עַקְרַת הַבַּיִת, אִם-הַבְּנִים שִׁמְחָה. הַלְלוּיָהּ.

והלאומיות אמור להיות מתוך רצון למצות את הפוטנציאל הטמון בנו ולא להתמכר רק ליצירת התפאורה החיצונית.

ההנחה היא שהשקעה ברעיון הערכי תביא לשיפור בעשייה עצמה ובתוצרים הממשיים והרוחניים.

מרוֹר - עלינו לזכור שלמרות שפאנחנו עוסקים באידאליים ורעיונות נפלאים שאליהם אנחנו שואפים, המציאות הנוכחית עדיין רחוקה מהחזון.

העיסוק ברעיונות משפיע על המציאות העכשווית, אבל ישנם קשיים גדולים בדרך. מנגד, כאשר אנחנו פוגשים בקושי או בתופעה שלילית בחיים הפרטיים או הלאומיים, עלינו להבין שהוא חלק בלתי נפרד מהדרך ומהתהליך כולו. הבנה זו תסייע לנו להמשיך להחזיק באידאל ובערכים גם במצבים קשים ומתוך כך להמשיך הלאה.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו - ההסתכלות של האדם ושל

העם צריכה להיות פנימה - אל עצמו.

קיימת אצלנו נטייה להשוות את עצמנו לאחרים. מתוך נטייה זו אנשים, בדרך כלל, לא מתפנים לעסוק בשאיפות וברצונות האמיתיים שלהם.

בנקודות מסוימות בחיים מתעוררים לפתע ומגלים שעד עתה כל השאיפות הסתכמו בלהיות כמו משהו אחר. בחלק מן המקרים מגלים שחלק מההזדמנויות לא יחזרו.

עלינו להסתכל פנימה, לחפש ולגלות את הנטיות, השאיפות, האידאליים והערכים המניעים אותנו. הסתכלות על האחר לא תביא אותנו להיות כמוהו ובמקביל, תרחיק אותנו מעצמנו.

ברמה האישית, אני יכול לפספס מקסימום את עצמי. ייתכן ותהיה לכך השפעה גם על הסובבים עלי.

ברמה הלאומית, אנחנו פוגעים בעם שלנו ולמעשה בעולם כולו.

מכאן נובעת האחריות האישית המוטלת על כל אחד ואחת מאיתנו - לא לברוח מעצמנו. להתמודד עם השאלות להתמודד עם התשובות להתמודד עם החיים. רק מתוך ההתמודדות העצמית הנכונה נוכל להתקדם.

מגביהים את הכוס - אם עקבנו אחרי כל המהלך בהגדה עצמה, בהסברים הרעיוניים הכתובים ובדיונים שניהלנו סביב לשולחן, הגענו להבנה הערכית של שייכותנו לעם שמונע על ידי רעיונות גבוהים וחזון לאומי-אוניברסלי, המכוונים את עם ישראל ואת העולם כולו למציאות עתידית חופשית אידאלית. התרוממות רוח זו מקרבת אותנו לאכילה שהיא השלב המעשי של הסדר, אבל כעת לא רק מתוך רעבתנות, אלא מתוך הבנה שהאוכל בפרט והעשייה בכלל, הם חלק מאידאל וחזון גדול. השמחה על ההתקדמות שלנו בהבנת המהות מזכה אותנו בכוס יין. **לחיים!**

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בֵּית יַעֲקֹב מַעַם לַעֲזוֹ,
הֵיְתָה יְהוּדָה לְקִדְשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְּשֻׁלוֹתָיו. הֵיִם
רָאָה וַיִּנָּס, הֵיְרָדוּ יֹסֵב לְאַחֹר. הֵהָרִים רָקְדוּ
כְּאִילִים, גְּבַעוֹת - כְּבִנְי-צֹאן. מֵה-לֶךְ הֵיִם כִּי
תָנוּס, הֵיְרָדוּ תֹסֵב לְאַחֹר, הֵהָרִים תִּרְקְדוּ
כְּאִילִים, גְּבַעוֹת כְּבִנְי-צֹאן. מִלְּפָנֵי אָדוֹן חוֹלֵי
אֶרֶץ, מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הֵהֲפֹכֵי הַצּוֹר אָגַם-
מַיִם, חֲלָמִישׁ לְמַעַיְנו-מַיִם.

מגביהים את הכוס עד גאל ישראל

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר
גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעֵנוּ
לְלִילָה הַזֶּה לְאֶכֶל בּוֹ מִצֶּה וּמְרוּרָה. כִּן אֱדַנִּי אֱלֹהֵינוּ
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרִים
הַבָּאִים לְקִרְאתָנוּ לְשִׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיָנוּ עֵיֶרֶף
וְשִׂשִׁים בְּעִבּוֹדְתָךְ. וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן
הַפְּסָחִים (בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזִּבְחִים) אֲשֶׁר
יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחֶךָ לְרִצּוֹן, וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר
חֲדָשׁ עַל גְּאֻלָּתָנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשָׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה
אֱדַנִּי גָאֵל יִשְׂרָאֵל.

(בני עדות המזרח אינם מברכים על כוס יין)

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מִלְּךְ הָעוֹלָם
בּוֹרֵא פְרִי הַגֶּפֶן.

שותים מן הכוס בהסבת שמאל.

רחצה - עד עכשיו עסקנו בתאוריה. לא קשה
ולפעמים אפילו משעמם קצת. אחרי עיקר ההגדה

רחצה - אחרי הברור הרעיוני המרכזי,
אנחנו יכולים להתכונן לשלב המעשי
העיקרי, שבבילי הסדר מתבטא באכילה.
כמו בשלב השני ('ורחץ') נטילת הידים
מסמלת לנו את העובדה שאנחנו מבצעים
פעולת הכנה הקשורה לנקיון. זוהי מעין
הצהרת כוונות על נקיון המעש, על נקיון
המחשבה, על נקיון מאינטרסים אישיים, על
"נקיון כפיים" ועל המודעות שלנו לעובדה
שגם האמצעים שלנו מחוברים לחזון
ולערכים.
הפעם לנטילת הידים מצטרפת ברכה
המחברת אותנו, מתוך הבנה, לאידאל.

(שלב ה"מגיד"), אנחנו מבינים יותר איך הגענו לכאן ובשביל מה אנחנו כאן. אנחנו מבינים שלא באנו רק בשביל לאכול - לעשות ולבלות, אלא יש כאן תהליך שלם שאנחנו חלק ממנו. חוץ מהדיבורים ומההבנה התאורטית, צריך לעשות. העשייה דורשת "נקיון כפיים" ונקיון מאינטרסים פרטיים ברמה שונה לגמרי מאשר בשלב הקודם. אנחנו מתחילים להבין שהאחריות המוטלת עלינו היא אחריות שמובילה לעשייה ולא רק לכותרות חיצוניות.

נוטלים יָדַים וּמְבָרְכִים
בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ
עַל נְטִילַת יָדַים.

מוציא

מוציא - אחרי ההכנה וההבנה שאנחנו עומדים בפני עשייה ממשית, אנחנו צריכים לפעול - להבין יותר, לשנות ואולי גם להשתנות. ליצור משהו חדש - לא רק בשביל עצמי אלא, בעיקר, בשביל עם ישראל כולו. אנחנו מגלים בעצמנו יכולת שהייתה בנו תמיד ולא יצאה אל הפועל.

עורף הסדר לוקח את המצות בסדר שהניחון, הפרוסה בין שתי השלמות, ואוחז את שלשתן בידו. כל אחד מן המסבים מחזיק מצה בידו. עורף הסדר והמסבים מברכים "המוציא" ומתכוננים למצה העליונה וב"על אכילת מצה" מתכוננים - לפרוסה. אחר כך בוצעים כזית מן העליונה, השלמה, וכזית מן הפרוסה וסובלים את שתייהן במלח ואוכלים בהסבה.

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ.

מוציא - הלחם מורכב מחומרים בסיסיים

יותר הנמצאים בטבע. למעשה תהליך יצירת הלחם גם הוא חלק מהטבע, המאפשר לקיחת חלקים טבעיים שיש להם פוטנציאל להיות לחם, ולהפוך אותם למשהו שונה מהם לגמרי.

לחלק ממרכיבי הלחם אין כמעט ערך בפני עצמם, אולם ערכם מתגלה כאשר הלחם מוכן.

הלחם הוא המזון הבסיסי של העולם כולו, והוא מזין הרבה יותר ממרכיביו (קמח, מים, שמרים, מלח, ...).

ניתן למצוא זהות רעיונית בין הלחם לעם ישראל.

עם ישראל נוצר מתוך האנושות הכללית, אך לאחר שנוצר יש לו מאפיינים שיש בכוחם להזין רעיונית את העולם כולו.

עצם מציאותם של האידאלים של העם שלנו יכולה לתת משמעות ערכית ותקווה לעולם כולו.

מצה - המצה נוצרה מתוך אפיה מהירה, בחיפזון.

בתהליך ארוך טווח יכולים להכנס מרכיבים שונים שמשפיעים לרעה על התהליך.

החיפזון של יציאתנו ממצרים הועיל לכך, שכמו שבמצה ישנו מיצוי של התהליך, ללא טעם כלשהו, כך גם עם ישראל יצא ממצרים ללא כל השפעה מצרית מיצרית תרבותית זרה.

אנחנו מוכנים כעת להתייחס לחלק החצוי של המצה המיועד לאכילה, ולאכול אותו מתוך הבנת הקשרו לתהליך ולא רק מתוך תחושת הרעב שאיתה הגענו לסדר. העשייה הולכת ונקשרת לרעיונות ולאידאליים.

מצה - יש לנו כבר את הרצון לעשות ולפעול. אנחנו מבינים שכמו המצה שהיא לחם פשוט, בלי תוספות, נצליח יותר אם נהיה פשוטים ואמיתיים, מרוכזים במטרה. העיסוק בקישוטים ובנסיון למצוא חן בעיני האחרים, במקום להתרכז במשימות, משפיע לרעה על ההצלחה.

מַצָּה

מִיד אַחֲרֵי הַבְּרָכָה, לִפְנֵי הָאֲכִילָה, מְבָרְכִים עַל אֲכִילַת מַצָּה:

**בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו וְצִוָּנוּ
עַל אֲכִילַת מַצָּה.**

מרור - בשביל להיות אנחנו ולפעול על פי המטרות המשותפות שלנו, אנחנו צריכים להשקיע מאמצים. להשקיע זה קשה ולפעמים לא נוח. אנחנו יודעים שבמקום שקשה, שם צריך להשקיע. במסגרת העשייה האמיתית, אנחנו מודעים יותר לקשיים ולאתגרים העומדים בפנינו - הקושי בהתמודדות עם החיים מורכב הרבה יותר מהקשיים בשלב הלימודים התאורטיים.

מְרוֹר

כָּל אֶחָד מֵן הַמְּסַבִּים לֹקֵחַ מְרוֹר כְּזֵית וּמִסְבִּילוֹ בְּחֶרֶסֶת,
חוֹזֵר וּמְנַעַר הַחֶרֶסֶת. מְבָרֵךְ וְאוֹכֵל בְּלֵי הַסֶּבֶה.

**בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצּוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר.**

מרור - המאכל הבסיסי בפסח בכלל וליל הסדר בפרט הוא המצה המסמלת לנו את החירות, את מיצוי הפוטנציאל הנסתר של החיים הטבעיים ללא השפעות חיצוניות זרות.

למרות שאנחנו הולכים ומבינים את הרעיון לאורך הסדר, אנחנו מבינים שעם כל האידאליים המרוממים, עדיין יש בנו הרגשות ומחשבות שאינן נותנות לטבע הישראלי הנקי לצאת אל הפועל.

חלק מההרגשות האלה מסייעות גם הן לתהליך ובאות ללמד אותנו שגם למטרות יש תפקיד. יש צד חיובי בעבודות את הרגשת העבודות עלינו להפנות לאידאליים הגבוהים - להיות עבדי האמת, עבדי השלום, עבדי החיים הטבעיים הנקיים, עבדי החרות - עבדי האידאל.

ההבנה שהמרור שבחיים הוא חלק מהתהליך, תאפשר לנו להפנות גם את ההשפעות השליליות ולתעל אותן לטובת ההתקדמות אל החרות המחשבתית והמעשית.

כּוֹרֵךְ - בשלב זה אנחנו מגיעים להבנה

מרכזית בתהליך - הבנת החיבור. המציאות כוללת כוחות שונים שלכל אחד חשיבות בפני עצמו, לבניית המציאות האידאלית. המצה מסמלת את החרות והמרור את העבדות. כל תכונה מכשירה את החיים לעוצמות שונות, הצריכות לצאת אל הפועל בסופו של דבר. שילוב הכוחות מוליד כח משולב חדש המעצים את החיים. הבנה המתקדמת יותר, עלינו להבין שהיתרון הגדול של העוצמות הוא כאשר הן כרוכות יחד, כאשר מתוך השילוב כל אחת תורמת משלה לטובת ההצלחה המשותפת.

כח החירות נותן לאדם עוצמות המאפשרות לו להתגבר על המירדות והעבדות שבחיים. עצם ההתגברות מוסיפה עוצמה רבה להרגשת החירות.

גם החברה, כמו האדם, מורכבת מכוחות שונים. בדרך כלל הכוחות מתווכחים ביניהם וכל כח מנסה להשפיע על המציאות לפעול בדרך. באופן ברור ניתן להבחין בכל חברה בכלל ובעם ישראל בפרט בכח הדתי, בכח הלאומי וכח האוניברסלי, כאשר כל אדם וכל סקטור מורכב מאחוזים מסוימים של שלושת הכוחות האלה.

למעשה, עובדת קיומם של שלושת הכוחות האלה בעם שלנו, מראה לנו שהעם כולל את שלושתם ומן הסתם צריך את שלושתם.

השינוי שעלינו לקוות אליו ולפעול למימוש הוא שבמקום שכל אחד ואחת מאיתנו ניסה לשכנע את השאר שיהיו כמוהו, עלינו לנסות ולראות כיצד אנחנו תורמים יחד לכח המאחד והמשותף. העבר משותף לכולנו וכך גם העתיד. האחריות על העתיד היא משותפת והעובדה שכולנו מסובים הלילה הזה, מוכיחה לנו שגם האידאל שכולנו באופן טבעי שואפים אליו, הוא אחד.

שולחן עורך - ההכנות הרעיוניות הובילו

אותו למצב בו אנחנו מוכנים לאכילה מתוך עונג.

במקום להיות עבדים לתחושות הגוף, אנחנו יכולים לתעל אותן ולהתחבר לאידאלים הגבוהים.

במצב זה, מעבר לטעם, אנחנו מתפנים להנות גם מהאסתטיקה והנעימות שבסדר.

כאשר אנחנו מתקדמים לעבר החרות הנכספת, אנחנו לומדים לכוון את עוצמות החיים והשאיפות החומריות לשיפור המציאות הכללית, לא רק מצד התכנים, אלא גם מצד המסגרת והיופי החיצוני, השייכים ומרכיבים גם הם, בסופו של דבר, את המציאות האידאלית.

כּוֹרֵךְ - ההבנה שהקושי הוא חלק מהדרך מתחברת יחד עם הרצון להצליח. לומדים להוציא את הטוב גם מהמצבים הקשים, תוך כדי עשייה.

כּוֹרֵךְ

כָּל אֶחָד מִן הַמְסַבִּים לֹקֵחַ כִּזְיַת מִן הַמָּצָה הַשְּׁלִישִׁית וְכִזְיַת מִן הַמָּרוֹר וְכוּרְכֵם יוֹד, אוֹכֵל בְּהֶסְבָּה בְּלִי בְרָכָה.

לִפְנֵי הָאֲכִילָה אוֹמְרִים:

זְכַר לְמִקְדָּשׁ כְּהַלֵּל.

כִּן עָשָׂה הַלֵּל בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם: הָיָה כּוֹרֵךְ מְצָה וּמָרוֹר וְאוֹכֵל בִּיחַד, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: עַל-מִצּוֹת וּמְרָרִים יֹאכְלֵהוּ.

בְּנֵי עֲדוֹת הַמִּזְבֵּחַ אוֹמְרִים:

מְצָה וּמָרוֹר בְּלֹא בְרָכָה. זְכַר לְמִקְדָּשׁ. בְּיַמֵּינוּ יִחַדְשׁ. כְּהַלֵּל הַזֶּקֶן שֶׁהָיָה כּוֹרְכֵן וְאוֹכֵל בְּבֵת אַחַת. לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר עַל מִצּוֹת וּמְרָרִים יֹאכְלֵהוּ.

שולחן עורך - אחרי ההכנה המעשית והחינוך שקיבלנו בדרך, אנחנו מבינים שהאכילה והנעימה הן חלק מתהליך רחב יותר. האכילה מקבלת משמעות. בתאבון!

שִׁלְחוֹן עוֹרֵךְ

אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים בְּסַעֲדוֹת הַסֵּדֶר. נוֹהֲגִים לְאָכֵל תְּחִלָּה בְּיָצִים חֲבֻשָׁלוֹת. אֵין לְאָכֵל יוֹתֵר מִדִּי, כְּדִי שֶׁנוֹכַל לְהִשְׁאִיר מְקוֹם לְאֲכִילַת הָאִפְסִיקוֹמֵן בְּשִׁחְחָה...

צפון - בחיבור נכון של השכל והרגש האדם בונה את אושרו. לאור העובדה שהשכל יודע לברר מה טוב לנו באמת, הוא יכול לכוון את הרגש. השכל, במובן זה, נמצא אצל האדם מעל הרגש ויודע להגיד לנו מתי אנחנו נסחפים אחרי הרגשות ומתי הם מובילים אותנו לכיוון הרצוי לנו על פי מטרותינו.

כל זה נכון בשלבים הראשונים של ההתפתחות הרעיונית שלנו. כאשר הגענו למצב של אכילה מתוך הבנת הרעיון ולמיוזג נכון בין המחשבה למעשה, הרגש כבר מכוון לאמת הפנימית - האמת שהיא מעל השכל, שאותה השכל לא יכול להבין - **המצפון**

מוביל גם את השכל.

כאשר מוביל אותנו המצפון הצפוני הפנימי, אנחנו מרגישים שיש כאן משהו אמיתי שעלינו לעשות, גם אם אין לנו תועלת אישית מהעשייה. אחרי שחשפנו את נקודת החיבור הפנימית של המצפון, אנחנו מגלים שהרעיון איננו גורם חיצוני המאלץ אותנו לפעול, ופעולותינו אינן מונעות מאינטרסים חיצוניים של חומרנות, תאוות או כבוד.

בשלב הצפון אנחנו אוכלים את חצי המצה ששמרנו מהשלבים הראשונים של המהלך. אנחנו מגיעים לחלק השני של המיצוי של ההבנה שלנו, המתבטא באכילה במצב של שובע, ללא לחץ פנימי או כורח המציאות.

גם כעם, אנחנו מגלים את החיבור העמוק הפנימי של אכפתיות, והרגשת שייכות למרכיב פנימי המחבר אותנו למחויבות הלאומית שלנו. אנחנו מגלים שחיבור זה נמצא למעשה במרכז חיינו ולא שייך רק לארוע חד-פעמי כמו ליל הסדר הזה. עלינו לשאול את עצמנו, כל אחד ואחת מאיתנו ועם ישראל כולו, כיצד נוכל להוציא לפועל את הרגש הפנימי הזה ולפעול כל הזמן לטובת העם, נקיים מכל אינטרס זה.

צפון - סיימנו את הפרויקט המעשי. מה עושים עכשיו? אם אין לנו תוכנית רחבה, אנחנו מרגישים תקועים. אנחנו בתהליך ארוך. הגיע הזמן להוציא את המצה ששמרנו לסוף - המצה הצפונה והמוסרת. זה הזמן גם לבקש את המשאלות הצפונות, בשבילנו ובשביל עם ישראל כולו. לבקש, ואולי גם לקבל ...

צפון

אחר סיום הסעודה לוקח כל אחד מן המסבים כזית מן המצה שהייתה צפונה לאפיקומן ואוכל ממנה כזית בהסבה. צריך לאכלה קדם הצות הלילה.

ברך - אחרי שנהנים ממשוה צריך להגיד תודה. קיבלנו מעם ישראל ומהנצח את החוויה של ליל הסדר. זה הזמן לברך ולהודות על הכל.

ברך

מוזגים כוס שלישית ומברכים בברכת המזון

שיר המעלות, בשוּב אדני את-שיבת ציון היינו כחלמים. אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה. אז יאמרו בגוים: הגדיל אדני לעשות עם-אלה. הגדיל אדני לעשות עמנו, היינו שמחים. שובה אדני את-שבינתו כאפיקים בנגב. הזרעים בדםעה, ברנה יקצרו. הלוך ילד ובכה נשא משך-הזרע, בא-יבוא ברנה נשא אלמתיו.

אם יש שלשה גברים מעל גיל בר-מצוה מזמנים.

המזמן פותח: רבותי, נברך

המסבים עונים: יהי שם אדני מברך מעתה ועד עולם.

המזמן אומר: ברשות מרנו ורבנו ורבותי,

נברך (אֱלֹהֵינו) שְׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ.

המסבים עונים: ברוך (אֱלֹהֵינו) שְׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ וּבָטוּבוֹ חַיֵּינוּ

המזמן חוזר ואומר: ברוך (אֱלֹהֵינו) שְׁאֵכְלָנוּ מִשְׁלוֹ וּבָטוּבוֹ חַיֵּינוּ כָּלֵם אֹמְרִים:

ברך - האדם והחברה האנושית עוברים

לפעמים חוויות שמשפיעות על חיינו.

לעיתים אנחנו נפגשים עם רעיונות חיוביים שבעקבותיהם משתנה השקפת חיינו או המציאות הסובבת אותנו. התחושה לעיתים היא טובה עד כדי כך שאנחנו מוצאים את עצמנו נשארים במצב החדש ומפסיקים להתקדם.

חיבור אמיתי לאידאליים גבוהים מסייע לנו להמשיך בתנועה תמידיה, גם כאשר אנחנו מגיעים לפסגות בחיינו.

למרות ששלב זה אנחנו מדגישים הבנה טבעית, מצפונית כללית בריאה, הנמצאת מעל הדעות והשאיפות הפרטיות שלנו, קיימת אפשרות של שביעות רצון שעלולה לגרום לשקיעה במצב זה.

אנחנו זוכרים שהאכילה מסמלת לנו הערב את הצד המעשי של החיים. הברכה על המזון מחברת אותנו שכלית לצד הרעיוני ולאידאליים העומדים מעל המצב המעשי אליו הגענו, כדי להזכיר לנו שאנחנו עדיין בדרך, למרות שהתקדמנו.

ועל בריתך שחתמת בבשרנו -

הברית היא הפעולה שמבצע עם ישראל על מנת לחבר בפועל מרגע הלידה את האיש הישראלי לאידאל העליון המחיה אותו, את העם ואת העולם כולו.

ברית זאת נחתמת בבשר עצמו כדי שתהיה קבועה בעצמיותנו הבסיסית המוחשת והקבועה ולא נזדקק לשום זירוז, שכנוע או גירוי חיצוני לחיבור הפנימי שלנו לאידאל העליון.

ברוך אתה אדני אֱלֹהֵינו מִלֶּדְ הָעוֹלָם הַזֶּה אֵת הָעוֹלָם כְּלוֹ בְטוּבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים

הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו, ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול, כי הוא אל זן ומפְרַנס לכל ומיטיב לכל, ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא. כְּאֹמֵר: פוֹתַח אֵת יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רְצוֹן. בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי הַזֶּה אֵת הַכֹּל.

נוֹדָה לְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבּוֹתֵינוּ

אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה, וְעַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וּפְדִיתָנוּ מִבַּיַת עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרֵנוּ, וְעַל תּוֹרַתְךָ שֶׁלְּמַדְתָּנוּ, וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים חֵן וְחֶסֶד שֶׁחֻנַּנְתָּנוּ, וְעַל אֲכִילַת מִזוֹן שֶׁאַתָּה זֶן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד, בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל עֵת וּבְכֹל שְׁעָה:

וְעַל הַכֹּל אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ וּמְבַרְכִים

אוֹתְךָ, וַיִּתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כֹל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וְעַד: כִּכְתוּב, וְאַכְלַתְּ וּשְׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ אֵת אֲדֹנָי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמִּזוֹן:

רַחֵם - נָא אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל

ירוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחְךָ וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו: אֱלֹהֵינוּ אֲבִינוּ, רְעֵנוּ זִנְנוּ פָּרַנְסֵנוּ וְכִלְכַּלְנוּ וְהָרִוּחָנוּ, וְהָרוּחַ לָנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מִהֲרָה מִכָּל צָרוֹתֵינוּ. וְנָא אֵל תַּצְרִיכֵנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ, לֹא לַיָּדִי מִתְּנַת בְּשׂוֹר וְדָם וְלֹא לַיָּדִי הַלְוָאתָם, כִּי אִם לַיָּדֶךָ הַמְּלָאָה הַפְּתוּחָה הַקְּדוּשָׁה וְהָרַחֲבָה, שֶׁלֹּא נִבּוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם לְעוֹלָם וָעֶד.

רצה והחליצנו אדני אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם
הַשְּׁבִיעִי הַשְּׁבֻת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל
וְקְדוֹשׁ הוּא לְפָנֶיךָ לְשֻׁבַת בּוֹ וְלַנוּחַ בּוֹ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוֹת
רְצוֹנָךְ. וּבְרְצוֹנְךָ הֵנִיחַ לָנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ שְׁלֵא תְהֵא צָרָה
וְיָגוֹן וְאִנְחָה בְּיוֹם מְנוּחָתֵנוּ, וְהִרְאֵנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ בְּנְחָמַת
צִיּוֹן עִירְךָ וּבְבִנְיַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדְשְׁךָ כִּי אַתָּה הוּא בְּעַל
הַיְשׁוּעוֹת וּבְעַל הַנְּחָמוֹת.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְיַגִּיעַ
וְיִרְאֶה וְיִרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר
זְכוֹנֵנוּ וּפְקֻדוֹנֵנוּ, וְזָכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזָכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד
עֲבָדְךָ, וְזָכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדְשְׁךָ, וְזָכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ, לְפַלְטָה לְטוֹבָה לְחוֹן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים,
לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם בְּיוֹם חַג הַמִּצְוֹת הַזֶּה זָכְרָנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
בּוֹ לְטוֹבָה וּפְקֻדָנוּ בּוֹ לְבִרְכָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים. וּבְדַבַּר
יְשׁוּעָה וּרַחֲמִים חוּס וְחַנּוּן וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי
אֲלִיד עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מְלֹךְ חַנוּן וְרַחוּם אַתָּה.

וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדֹשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.
בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי
בּוֹנֵה בְּרַחֲמֵי יְרוּשָׁלַיִם. אָמוּן.

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם, הָאֵל
אֲבִינוּ מְלַכְנוּ אֲדִירְנוּ בּוֹרְאֵנוּ גֹאֲלֵנוּ יוֹצְרֵנוּ
קְדוֹשֵׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל הַמְּלֹךְ הַטּוֹב
וְהַמִּיטִיב לְכָל שְׂבָכָל יוֹם וְיוֹם הוּא הַיְטִיב, הוּא מִיטִיב,
הוּא יִיטִיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ הוּא גּוֹמְלָנוּ הוּא יְגַמְלָנוּ
לְעַד, לְחוֹן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וּלְרוּחַ הַצְּלָה וְהַצְּלָחָה,
בְּרַכָּה וְיִשׁוּעָה נְחָמָה פְּרֻסָּה וְכִלְפָּלָה וּרַחֲמִים וְחַיִּים
וְשָׁלוֹם וְכָל טוֹב, וּמְכַל טוֹב לְעוֹלָם אֵל יְחַסְּרֵנוּ.

הַרְחֵמוּ הוּא יְמַלּוֹךְ עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֵד. הַרְחֵמוּ
הוּא יִתְבַּרַךְ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. הַרְחֵמוּ
הוּא יִשְׁתַּבַּח לְדוֹר דּוֹרִים, וְיִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְעַד וּלְנֶעַח
נְצָחִים, וְיִתְהַדָּר בְּנוֹ לְעַד וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. הַרְחֵמוּ הוּא
יְפָרְסֵנוּ בְּכָבוֹד. הַרְחֵמוּ הוּא יִשְׁבּוֹר עָלֵנוּ מֵעַל צְוָארֵנוּ,
וְהוּא יוֹלִיכֵנוּ קוֹמְמִיּוֹת לְאָרְצֵנוּ. הַרְחֵמוּ הוּא יִשְׁלַח לָנוּ

בְּרַכָּה מְרַבָּה בְּבֵית הַזֶּה, וְעַל שְׁלַחן זֶה שְׂאֲכֻלְנוּ עִלְיוֹ.
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִשְׁלַח לָנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוּר לְטוֹב,
וַיִּבְשֶׁר לָנוּ בְּשׁוּרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנַחֲמוֹת.

הַרְחֵמֵנוּ הוּא יְבָרֵךְ אֶת (אָבִי מוֹרֵי) בְּעַל הַבַּיִת
הַזֶּה. וְאֵת (אִמִּי מוֹרֵתִי) בְּעַלְת הַבַּיִת
הַזֶּה, אוֹתָם וְאֵת בֵּיתָם וְאֵת זְרַעָם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם
(אוֹתֵי וְאֵת אֲשֵׁתִי וְאֵת זְרַעִי וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לִי, אוֹתָנוּ
וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָנוּ, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם
יִצְחָק וַיַּעֲקֹב בְּכָל מַכַּל כָּל, כִּן יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ כְּלָנוּ יַחַד
בְּבְרָכָה שְׁלֵמָה, וְנֹאמֵר, אָמֵן.

בְּמָרוֹם יִלְמְדוּ עֲלֵיהֶם וְעִלְיָנוּ זְכוֹת שְׁתָּהָא
לְמִשְׁמֶרֶת שְׁלוֹם. וְנִשְׂא בְּרַכָּה מֵאֵת
אֲדָנִי, וַיְצַדֵּקָהּ מֵאֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, וְנִמְצָא חוֹן וְשִׁכְלָ טוֹב
בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם.

בְּשַׁבָּת: הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִנְחִילָנוּ יוֹם שְׂכָלוּ שְׁבַת וּמְנוּחָה לַחַיִּי הָעוֹלָמִים.
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִנְחִילָנוּ יוֹם שְׂכָלוּ טוֹב. (יוֹם שְׂכָלוּ אֶרֶץ.
יוֹם שְׂצַדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעִטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְיִים
מִזֵּיו הַשְּׂכִינָה וַיְהִי חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם).
הַרְחֵמֵנוּ הוּא יִזְכְּנוּ לִימֹת הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא.

מְגִדוֹל יְשׁוּעוֹת מְלִכּוֹ וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמִשְׁיחוֹ לְדוֹד
וְלִזְרָעוֹ עַד עוֹלָם. עֵשָׂה שְׁלוֹם בְּמָרוֹמָיו,
הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עִלְיָנוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ, אָמֵן.

יִרְאוּ אֶת אֲדָנִי קִדְשׁוֹ, כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאוֹ.
כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ, וְדָרְשׁוּ אֲדָנִי לֹא יַחְסְרוּ
כָּל טוֹב. הוֹדוּ לְאֲדָנִי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ. פּוֹתַח
אֶת יָדָהּ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן. בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר
יִבְטַח בְּאֲדָנִי, וְהִזָּה אֲדָנִי מִבְּטָחוֹ. נַעַר הֵייתִי גַם זְקֵנִתִּי,
וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק נִעְזֵב, וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לָחֵם. אֲדָנִי עַז
לְעַמּוֹ יִתּוֹ, אֲדָנִי יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשְׁלוֹם.

נוסח בני עדות המזרח:

אח"כ יטול מים אחרונים על אצבעותיו וינגבם, ויאמר:

לְמַנְצַח בנגנת מזמור שיר: אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וְיִבְרְכֵנוּ. יֵאָר פָּנֵינוּ אֶתְנֵנו סֵלָה: לְדַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָכָד. בְּכַל-גּוֹיִם יִשׁוּעַתָּד: יוֹדוּד עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּד עַמִּים כָּלִם: יִשְׁמְחוּ וְיִרְנְנוּ לְאָמִים כִּי-תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשׁוּר וּלְאָמִים בְּאֶרֶץ תִּנְחַם סֵלָה: יוֹדוּד עַמִּים אֱלֹהִים. יוֹדוּד עַמִּים כָּלִם: אֶרֶץ נִתְנָה יְבוּלָה. יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵינוּ: יְבָרְכֵנוּ אֱלֹהִים. וְיִירָאוּ אֶתוֹ כָּל-אִפְסֵי אֶרֶץ:

אֲבָרְכָה אֶת-אֲדֹנִי בְּכָל-עַת. תְּמִיד תִּהְלֹתוּ בְּפִי: סוּף דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמַע. אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת מְצוּתָיו שְׁמוֹר, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תִּהְלֹת אֲדֹנִי יְדַבֵּר פִּי. וְיִבְרַךְ כָּל בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֵד: וְאִנְחָנוּ נִבְרַךְ יְהִי מַעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ: וְיִדְבַר אֵלַי, זֶה הַשְּׁלַחֵן אֲשֶׁר לִפְנֵי אֲדֹנִי:

אם הם שלשה, המזמן אומר: **הב לן ונבריד למלכא עלאה קדישא. שמים.**
 המסבים עונים: **ברשות מלכא עלאה קדישא, וברשות שבת מלכתא.**
 וברשות יומא טבא אשפינא קדישא) **וברשות מורי ורבותי, וברשותכם, נברד (בעשרה המזמן מוסיף: אלהינו) שאכלנו משלו:**
 והמסבים עונים: **ברוד (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:**
 והמזמן חוזר: **ברוד (בעשרה: אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו:**

ברוד אֶתָּה אֲדֹנִי, אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם, הָאֵל הַזֶּה אוֹתָנוּ וְאֶת הָעוֹלָם כְּלוּ בְטוֹבוֹ בְּחוּ בְחָסֵד בְּרוּחַ וּבְרַחֲמִים רַבִּים. נָתַן לָחֵם לְכָל בֶּשֶׂר. כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד: וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תְּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל חָסַר לָנוּ מִזֶּה תְּמִיד לְעוֹלָם וָעֵד. כִּי הוּא אֵל וְנִשְׁמַח לְכָל בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר בְּרָא בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב חֶסְדָּיו כְּאֹמֹר. פּוֹתַח אֶת יָדָד. וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רִצּוֹן: בְּרוּד אֶתָּה אֲדֹנִי, הַזֶּה אֶת הַכֹּל:

צור מִשְׁלוֹ אֶכְלֵנוּ, בְּרַכּוּ אֲמוּנֵי שְׁבַעֲנוּ וְהוֹתַרְנוּ, כְּדַבַּר אֲדֹנִי:

הַזֶּה אֶת עוֹלָמוֹ, רוּעֵנוּ אֲבִינוּ. אֶכְלֵנוּ מִלְחָמוֹ, וּמֵיִינוּ שְׁתִּינוּ. עַל כֵּן נוֹדָה לְשִׁמּוֹ, וְנִהְלָלוּ בְּפִינוּ. אֲמָרְנוּ וְעִנֵּינוּ, אִין קְדוּשׁ כְּאֲדֹנִי:

בְּשִׁיר וְקוֹל תוֹדָה, נִבְרַד לֹא-לִהְיֵנוּ. עַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה, שֶׁהִנְחִיל לְאֲבוֹתֵינוּ. וּמִזֶּה וְיִצְדָּה, הַשְּׁבִיעַ לְנַפְשָׁנוּ. חֶסֶדוֹ גָּבַר עֲלֵינוּ, וְאָמַת אֲדֹנִי:

רַחֵם בְּחֶסֶדְךָ, עַל עַמְךָ צוּרְנוּ. עַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְזוֹבֵל בֵּית תִּפְאַרְתָּנוּ. וְכּוּ דוֹד עַבְדְּךָ, יְבֵא וְיִגְאַלְנוּ. רוּחַ אֲפִינוּ מְשִׁיחַ אֲדֹנִי:

יְבַנְהוּ הַמִּקְדָּשׁ, עִיר צִיּוֹן תְּמַלֵּא. וְשֵׁם נְשִׁיר שִׁיר חֲדָשׁ, וּבִרְנִיָּה שֵׁם נַעֲלָה. הִרְחַמְנוּ הַנִּקְדָּשׁ, יִתְבָּרַד וְיִתְעַלָּה. עַל כּוֹס יַיִן מְלֵא. כְּבִרְכַת אֲדֹנִי:

לפני "מים אחרונים" נוהגים לומר "לשם יחוד": זה:

לשם יְחִיד קוֹדֵשׁ בְּרִיד הוּא וּשְׂכִינִיתָהּ, בְּדַחִילוֹ וְרַחֲמוֹ, וְרַחֲמוֹ וְדַחִילוֹ, לִיחְדָּא שֵׁם אוֹת י' וְאוֹת ה' בְּשֵׁם אוֹת ו' וְאוֹת ה' בְּיַחְדָּא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הָרִי אִנְחָנוּ בָּאִים לְקִים מְצוֹת עֲשֵׂה דְאוּרִיחָא, לְבָרַד בְּרַכַת הַמְּזוּן, כְּכַתוּב בְּתוֹרָה: וְאָכַלְתָּ וּשְׁבַעְתָּ, וּבְרַכַת אֶת אֲדֹנִי אֱלֹהֶיךָ, לְתַקוּן שְׂרָשׁ מְצוֹנָה זוֹ בְּמִקְוֹם עֲלִיוֹן. וְיִהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֲדֹנִי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁתִּיחֶיהָ חֲשׂוּבָה וּמְקַבְּלַת וְרַעֲיָה לְפָנֶיךָ בְּרַכָּה רַאשׁוֹנָה וּבְרַכָּה שְׁנִיָּה וּבְרַכָּה שְׁלִישִׁית, אֲשֶׁר נִבְרַד עִתָּה עַל הַמְּזוּן, וְתַתּוּ לָנוּ כַּח וְיִכְלַת וְעִזְר וְסִיעוּ לְהַעֲלוֹת מִיּוֹן נִקְבִּינוּ וְלִהְיִישִׁיד אֲרַבְעָה הַמּוֹחִין לְיִשְׂרָאֵל וְרַחֵל (הַגְּדוּלָּה), וְגַם תִּהְיֶה חֲשׂוּבָה וּמְקַבְּלַת וְרַעֲיָה לְפָנֶיךָ בְּרַכָּה רְבִיעִית, אֲשֶׁר נִבְרַד עִתָּה, וְתַתּוּ לָנוּ כַּח וְיִכְלַת וְעִזְר וְסִיעוּ לְהַעֲלוֹת מִיּוֹן נִקְבִּינוּ, וְלִהְיִישִׁיד אֲרַבְעָה מוֹחִין לְיַעֲקֹב וְרַחֵל. וְנַעֲלָה לְפָנֶיךָ כְּאֵלוֹ כְּנוֹ בְּכָל הַכְּנוּת הָרְאוּיֹת לְכּוֹן בְּאַרְבַּע בְּרַכּוֹת אֵלוֹ שֶׁל הַמְּזוּן. וְיִהִי נַעַם אֲדֹנִי אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עֲלֵינוּ. וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָה:

נֹדָה לְךָ אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לָאֲבוֹתֵינוּ
אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה בְרִית וְתוֹרָה חַיִּים
וּמִזֶּוּן. עַל שֶׁהוֹצֵאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית
עַבְדִּים. וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׁרָנוּ. וְעַל תּוֹרַתְךָ
שֶׁלְמַדְתָּנוּ. וְעַל חֻקֵי רְצוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ. וְעַל חַיִּים וּמִזֶּוּן
שֶׁאַתָּה זָנוּ וּמִפְרָגִים אוֹתָנוּ:

וְעַל הַכֹּל אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ
: וּמְבָרְכִים אֶת שְׁמֹךָ כְּאִמּוֹר וְאֶכְלֵת וְשִׁבְעֵת.
וּבִרְכַתְּ (כְּשֵׁאוֹמֵר "אֶת" מוֹזֵג לְכוֹס) אֶת אֲדַנִּי אֱלֹהֵיךָ
עַל הָאֶרֶץ הַטוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לְךָ: בְּרוּךְ אַתָּה אֲדַנִּי, עַל
הָאֶרֶץ וְעַל הַמִּזֶּוּן:

רַחֵם אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ. וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ. וְעַל הַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ.
וְעַל הַיְכָלְךָ. וְעַל מַעוֹנְךָ. וְעַל דְּבִירְךָ. וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֹךָ עָלָיו. אֲבִינוּ רַעֲנוּ זְוִינָנוּ. פְּרַנְסָנוּ.
כִּלְכַלְנוּ. הַרְוִיחְנוּ הַרוּחַ לָנוּ מִהֶרָה מְכַל צְרוּתֵינוּ. וְנֵא
אֶל תִּצְרִיכֵנוּ אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ לְיַדֵּי מִתְנֹת בֶּשֶׁר וְדָם. וְלֹא
לְיַדֵּי הַלְוֵאתֶם. אֲלֵא לְיַדְךָ הַמְּלָאָה וְהַרְחֲבָה. הַעֲשִׂיָה
וְהַפְתּוּחָה. יְהִי רְצוֹן שְׁלֹא נִבּוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְלֹא נִכְלָם
לְעוֹלָם הַבָּא. וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחְךָ תַּחְזִיקֵנָה
לְמַקּוּמָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ:

בְּשִׁבְתָּ אוֹמְרִים:

רָצָה וְהַחֲלִיצֵנוּ אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם
הַשַּׁבָּעִי. הַשְּׁבֵת הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם גָּדוֹל
וְקָדוֹשׁ הוּא מְלֻפְנֶיךָ. נִשְׁבֵּת בּוֹ וְנִנְוַח בּוֹ וְנִתְעַנֵּג בּוֹ
כְּמִצְוֹת חֻקֵי רְצוֹנְךָ. וְאֵל תְּהִי צָרָה וְיָגוֹן בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ.
וְהַרְאֵנוּ בְּנַחְמַת צִיּוֹן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ. כִּי אַתָּה הוּא בְּעַל
הַנְחָמוֹת. וְהִגַּם שְׂאֲכַלְנוּ וְשִׁתִּינוּ חֲרַבְנוּ בֵּיתְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ לֹא שִׁכְחָנוּ. אֶל תִּשְׁכַּחְנוּ לְנִצַּח וְאֵל תִּזְנַחְנוּ
לְעַד כִּי אֶל מְלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אַתָּה:

בְּרִאשׁ חֹדֶשׁ, בְּיוֹם טוֹב וּבְחֹל הַמוֹעֵד אוֹמְרִים "יַעֲלֶה וְיִבּוֹא",
וְאִם לֹא אִמְרוּ, אִינוּ חוֹזְרִים חוּץ מִלֵּיל א' שֶׁל פֶּסַח וְלֵיל א'
שֶׁל סְכוּת, שְׁאֵם שִׁכְחוּ חוֹזְרִים לְהַתְחַלֵּה שֶׁל בְּרַכַּת הַמִּזֶּוּן:

אֶלֶּהֵינוּ וְאֵלֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וַיְבֹא וַיְגַיעַ וַיִּרְאֶה וַיִּרְצֶה וַיִּשְׁמַע וַיִּפְקֵד וַיִּזְכֹּר וַיִּזְכְּרוּנוּ וַיִּזְכְּרוּנוּ אֲבוֹתֵינוּ. זָכְרוּנוּ יְרוּשָׁלַיִם עִירָד. וַיִּזְכְּרוּנוּ מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדָד. וַיִּזְכְּרוּנוּ כָּל עַמָּד בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלְטָה לְטוֹבָה. לְחוֹן לְחֶסֶד וְלִרְחֻמִּים. לְחַיִּים טוֹבִים וְלִשְׁלוֹם. בְּיוֹם: פֶּסַח - חַג הַמַּצּוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם (בְּיוֹם טוֹב אֹמֵר - טוֹב) מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה: לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ אֲדֹנָי אֶלֶּהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפְקֹדֵנוּ בּוֹ לְבִרְכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בְּדַבָּר יִשְׁוַעַה וְרַחֲמִים. חוֹס וְחַנּוּן וְחַמּוּל וְרַחֵם עָלֵינוּ. וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ. כִּי אֵל מְלֹדֵךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה:

וְתַבְנֶה יְרוּשָׁלַיִם עִירָד בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ:
בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי, בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם.
 (ואומר בלחש: אָמֵן):

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֶלֶּהֵינוּ מְלֹדֵךְ הָעוֹלָם. לְעַד הָאֵל אֲבִינוּ מְלַכְנוּ אֲדִירָנוּ. בּוֹרְאָנוּ. גּוֹאֲלָנוּ. קְדוֹשֵׁנוּ. קְדוֹשׁ יַעֲקֹב. רוֹעֵנוּ רוֹעֵה יִשְׂרָאֵל. הַמְלֹדֵךְ הַטוֹב וְהַמְיֻטִּיב לְכָל. שֶׁבְכָל יוֹם וַיּוֹם הוּא הַיְטִיב לָנוּ. הוּא מְיֻטִּיב לָנוּ. הוּא יְיֻטִּיב לָנוּ. הוּא גִמְלָנוּ. הוּא גּוֹמְלָנוּ. הוּא יְגִמְלָנוּ לְעַד חוֹן וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרוּחַ וְהַצְלָה וְכָל טוֹב: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִשְׁתַּבַּח עַל כְּסֵא כְבוֹדוֹ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דּוֹרִים: הַרְחֵמְנוּ הוּא קָרוֹן לְעַמּוֹ יְרִים: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְנֶצַח נְצָחִים: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִפְרֹנְסֵנוּ בְּכָבוֹד וְלֹא כְבוֹזִי בְהִתַּר וְלֹא בְאִסּוּר, בְּנַחַת וְלֹא בְצַעַר: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִתֵּן שְׁלוֹם בֵּינֵנוּ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִשְׁלַח בְּרַכָּה רְחוּחַ וְהַצְלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יַצְלִיחַ אֶת דְּרָכֵינוּ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִשְׁבֵּר עוֹל גְּלוּת מְהֵרָה מֵעַל צְנָאֲרָנוּ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוֹת בְּאֶרְצֵנוּ: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִרְפְּאֵנוּ רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְפוּאָת הַנְּפֶשׁ וְרְפוּאָת הַגּוּף: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת יְדוֹ הַרְחֵב: הַרְחֵמְנוּ הוּא יְבַרֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ בְּשִׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּרְכוּ אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב בְּכָל מִכְּלָל. כֵּן יְבַרֵךְ אוֹתָנוּ יַחַד בְּרַכָּה שְׁלֵמָה. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן: הַרְחֵמְנוּ הוּא יִפְרֹשׁ עָלֵינוּ סֶכֶת שְׁלוֹמוֹ:

שְׁפֹךְ חַמְתָךְ - אֲנַחְנוּ שׁוֹאֲפִים לְהִתְחַבֵּר

אל הרעיון העליון המאחד את האידיאלים הפרטיים, האידיאלים של עם ישראל ואת האידיאלים של המציאות כולה. האידיאל העליון חייב להשפיע ולרומם את כלל המציאות המעשית והרוחנית, אחרת יסתבר שהוא אידיאל רק של חלק מהמציאות ואז הוא לא אידיאל עליון.

ההתקדמות הרעיונית יכולה להשפיע על האדם וכל שכן על עם שלם לראות עצמם מעל שאר החברה.

הרגשת עליונות גורמת לנסיון להשפיע או לכופף את אלה חושבים שונה. הכעס על השונה מבטא המעשה חוסר חיבור לאידיאל המשותף. הרגשת התנשאות כזאת עלולה לפגוע בתהליך בו אנו נמצאים ולהחזיר אותנו לרגשות אנוכיים המרחיקים אותנו מהחופש והחרות.

בשלב זה של התהליך אנחנו מנסים להבין את יחסנו לשונה, למי שלא מחובר לאידיאלים האוניברסליים המחיים אותנו ואת העולם. עליונו להבין שמי שמנתק עצמו מהאידיאל העליון, האידיאל לא פועל עליו, לא מחיה אותו - כאשר אדם או קבוצה אינם מונעים מתוך שאיפות אידיאליות סופם להחלש ולהעלם.

הפניה שלנו לאידיאל העליון שלא יפעל על אלה שאינם מחוברים אליו, מזכירה לנו שלמעשה לא אנחנו פועלים במציאות, אלא הרעיונות והאידיאלים.

אנחנו מחזירים את האחריות לטבע האידיאלי של המציאות ומוכנים להמשיך בתהליך החיובי.

עיסוק בנושא זה בשלב מוקדם יותר היה פוגש אותנו עם חוסר מוכנות רעיונית, בשלב בו הרגשות ותחושות הבטן משפיעים על המחשבות ולא מתמזגים איתן. במצב כזה היינו מתמלאים, חס וחלילה, בכעס ושנאה לחלק מהאנשים ומהעמים, במקום באהבה ואכפתיות החיבור שלנו נעתק לאידיאל העליון ממלא אותנו באהבת האדם ובשאיפה כוללת לשלום מתוך שלמות ואחוה אמיתית.

בשבת: הַרְחֵמוּנוּ הוּא יִנְחִילֵנוּ עוֹלָם שְׁכָלוּ שֶׁבֶת וּמְנוּחָה לַחַיִּי הָעוֹלָמִים:

ביום טוב: הַרְחֵמוּנוּ הוּא יִנְחִילֵנוּ לַיּוֹם שְׁכָלוּ טוֹב: בְּמוֹעֲדִים: הַרְחֵמוּנוּ הוּא יִגְיַעֵנוּ לְמוֹעֲדִים אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשָׁלוֹם:

הַרְחֵמוּנוּ הוּא יִטַע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבֵּתוֹ בְּלִבֵּנוּ וְתִהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל פְּנֵינוּ לְבִלְתִּי נַחֲטָא. וְיִהְיֶה כָּל מַעֲשֵׂינוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם:

ברכת האורח: הַרְחֵמוּנוּ הוּא יְבַרֵךְ אֶת הַשְּׁלַחַן הַזֶּה שְׂאֲכֻלְנוּ עֲלָיו וְיִסְדֵּר בּוֹ כָּל מַעֲדָי עוֹלָם וְיִהְיֶה כְּשֶׁלַּחְנוּ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ כָּל רֵעַב מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל וְכָל צָמָא מִמֶּנּוּ יִשְׁתָּה. וְאֵל יַחֲסֵר מִמֶּנּוּ כָּל טוֹב לְעַד וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים אָמֵן:

הַרְחֵמוּנוּ הוּא יְבַרֵךְ בְּעַל הַבֵּית הַזֶּה וּבְעַל הַסֵּעֲדָה הַזֹּאת. הוּא וּבְנָיו וְאִשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ. בְּבָנִים שִׂיחֵי. וּבְנָכְסִים שִׂיבּוֹ. בְּרַךְ אֲדָנִי חֵילוֹ וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה. וְיִהְיֶה נְכִסְיוֹ וְנְכִסְיוֹ מְצֻלָּחִים וְקְרוֹבִים לְעִיר. וְאֵל יִדְקַק לְפָנָיו וְלֹא לְפָנָיו שׁוֹם דְּבַר חֲטָא וְהַרְהוּר עוֹן. שֵׁשׁ וְשֵׁמֶחַ כָּל הַיָּמִים בְּעֶשֶׂר וְכַבּוֹד מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם. לֹא יְבוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יִכְלַם לְעוֹלָם הַבָּא. אָמֵן כּוּ יְהִי רַצוֹן:

יש מוסספים: הַרְחֵמוּנוּ הוּא יְבַרֵךְ אֶת כָּל הַמְּסַכִּים בְּשַׁלְחַן הַזֶּה, וְיִתֵּן לָנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשָׁלוֹת לִבְנוֹ לְטוֹבָה: הַרְחֵמוּנוּ הוּא יַחֲיֵנוּ וְיִזְכְּנוּ וְיִקְרְבֵנוּ לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְבָנָיו בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְלַחַיִּי הָעוֹלָם הַבָּא.

מְגִדִּיל (בַּיּוֹם שֶׁמִּתְפַּלְלִים מוֹסֵף וּבְמוֹצָאֵי שַׁבַּת אֲמֹרִים: מְגִדִּיל) יִשׁוּעוֹת מִלְכּוֹ. וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמַשִּׁחוֹ לְדוֹד וּלְזָרְעוֹ עַד עוֹלָם:

כְּפָרִים רָשׁוּ וְרַעְבּוּ. וְדָרְשֵׁי אֲדָנִי לֹא יַחֲסְרוּ כָּל טוֹב: נַעַר הַיִּיְתִי גַם יִקְנֵתִי וְלֹא רֵאִיתִי צָדִיק נֶעְזֵב. וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם: כָּל הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוּוֶה. וְזָרְעוֹ לְבִרְכָה: מַה שְׂאֲכֻלְנוּ יְהִי לְשִׁבְעָה. וּמַה שְּׁשִׁיתֵנוּ יְהִי לְרִפּוּאָה. וּמַה שֶׁהוֹתַרְנוּ יְהִי לְבִרְכָה כְּדַכְתִּיב וְיִתֵּן לְפָנֵיהֶם וְיֵאָכְלוּ וְיִוֹתִירוּ כְּדָבַר אֲדָנִי: בְּרוּכִים אַתֶּם לֵאדָנִי. עוֹשֵׂה שְׁמִים וְאַרְצֵי: בְּרוּךְ הַגֹּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאֲדָנִי. וְהָיָה אֲדָנִי מְבֻטָּח: אֲדָנִי עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן. אֲדָנִי יְבַרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

עוֹשֵׂה שָׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרוּ אָמֵן:

בְּנֵי יְעֻזָּבֵד הַמִּזְרֵחַ מוֹסִיפִים:
כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא. וּבָשֶׂם אֲדֹנָי אֶקְרָא:

סְבָרֵי מָרְנָן

כּוֹס שְׁלִישִׁית

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מְלֶכֶד הָעוֹלָם
בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים בְּהִסָּבֵת שְׂמָאל.

מוֹזְגִים כּוֹס נּוֹסֶפֶת הַנִּקְרָאת "כּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא".
נוֹהֲגִים לְפָתַח אֶת דְּלֵת הַכְּנִיסָה וְלֹאמֹר:

שֶׁפֶדַּח חֲמַתְדָּךְ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּךָ וְעַל
מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְדְּךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי אֶכֶל אֶת
יַעֲקֹב וְאֶת נִוְהוּ הַשָּׁמַיִם. שֶׁפֶדַּח עֲלֵיהֶם זַעֲמַד
וַחֲרוֹן אַפְּךָ יִשְׁיִגֵם. תִּרְדְּפֵךְ בְּאֵף וְתִשְׁמִידֵם
מִתַּחַת שָׁמַי אֲדֹנָי.

הלל - אחרי שאמרנו תודה על המתנה הנפלאה שקיבלנו, יש לנו חשק לספר על כך לאחרים. החשק הזה מתבטא בשיר שמשמח אותנו יותר מהברכה. עם ישראל בליל הסדר מודה על המתנה ומשבח את מי שנתן אותה.

הַלֵּל

מוֹזְגִים כּוֹס רְבִיעִית

לֹא לָנוּ, אֲדֹנָי, לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְדְּךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל חֲסִדְּךָ,
עַל אֲמַתְךָ. לָמָּה יֵאמְרוּ הַגּוֹיִם: אֵיךְ נָא אֱלֹהֵיהֶם?
וְאֱלֹהֵינוּ בְּשִׁמִּים, כָּל אֲשֶׁר חִפְּץ עָשָׂה. עֲצִבְיָהֶם
כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא יִדְבְּרוּ,
עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ. אֲזִנִּים לָהֶם וְלֹא יִשְׁמְעוּ, אֵף
לָהֶם וְלֹא יִרְחוּ. יְדֵיהֶם וְלֹא יִמְשֹׁוּ, רַגְלֵיהֶם וְלֹא
יִהְלְכוּ, לֹא יִהְיוּ בְּגָרוֹנָם. כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֲשִׂיהֶם, כָּל
אֲשֶׁר בָּטַח בָּהֶם. יִשְׂרָאֵל בָּטַח בְּאֲדֹנָי, עֲזָרָם וּמְגַנָּם
הוּא. בֵּית אֶהְרֹן בָּטְחוּ בְּאֲדֹנָי, עֲזָרָם וּמְגַנָּם הוּא. יִרְאֵי
אֲדֹנָי בָּטְחוּ בְּאֲדֹנָי, עֲזָרָם וּמְגַנָּם הוּא.

כוס שלישית - הגענו לסוף השלב השלישי בהבנה שהחיבור והאיזון בין האידיאלים לחיי המעשה מסייע לנו לחשוף את הטבע הפנימי הצפון שלנו המעורר אצלנו כוחות מעשיים חדשים. בעצם הברכה גילינו את הבנתנו שיש מניע טבעי אידיאלי עליון שנמצא גם מעל הכוחות הפרטיים הטבעיים הטובים שאליהם הגענו. השאיפה שלנו היא להיות מושפעים עד כמה שנוכל מהאידיאל העליון המשותף הזה. מתוך השמחה הגדולה על ההתקדמות ועל ההבנות הפנימיות ומתוך ציפיה להמשך, אנחנו זוכים לכוס שלישית. **לחיים!**

כוס של אליהו הנביא - כוס זו הינה כוס סמלית אותה איננו שותים. אליהו הנביא הוא למעשה הדאגה הכללית לטובת הכלל. לקראת אמירת "שפוך חמתך" (ראו הסדר בעמוד הקודם), אנחנו מציינים באופן מעשי שאין מדובר כאן בכעס פרטי או בתחושת עליונות, אלא בהבנת פעילות האידיאלים על המציאות ועל העובדה שאנחנו עדיין בתהליך שלמרות הבעיות בדרך הוא חיובי. עצם התהליך פועל על עצמו. הכוס של אליהו מחכה וממתינה לנו לזמן שבו נגיע יחד לחיבור העתידי ולחרות המוחלטת העליונה.

הלל - אנחנו מגיעים בשלב זה למצב תודעתי שאיננו מכירים ואיננו פוגשים בכל יום. מצב זה מוציא מתוכנו הלל ושירה המופיעים מתוכנו - לא מנקודה אישית שכלית בלבד אלא ממעמקי השירה האישית והלאומית איתה נפגש עם ישראל במאורעות המרוממים אותו בחגי ובמועדי. הרגשת ההתעלות ורוממות הרוח מניעים אותנו להכין את הכוס הרביעית לקראת השלב האחרון בדרכנו לחרות.

... והארץ נתן לבני אדם - החיים

שלנו מורכבים מהצד האידיאלי, הרוחני, והצד החומרי המעשי.

לעיתים קרובות אנחנו נוטים לערבב ביניהם, כאשר הביטוי הניקרי לכך הוא שאנשים מעשיים מנסים להשפיע על האידיאלים ומנגד, אנשי הרוח החזון, שתפקידם לעורר את אנשי המעשה, פונים לחיי עשייה, כאשר לא תמיד אנחנו שמים לב להפרדה.

בלבול זה גורם לנו חוסר באנשי מעשה המונעים מאידיאלים עליונים המחברים את כולנו מצד אחד, וחוסר באנשי רוח שאמורים להפיח את הרוח האידיאלית המחברת והמרוממת באנשי המעשה. בנוסף לכך, חסר לנו החיבור הנכון של הערכה הדדית והבנה אמיתית בין שני הצדדים האלה.

בשלב זה של ההגדה אנחנו מגיעים גם להבנה שכמו האדם הפרטי, כך החברה, עם ישראל והעולם כולו, מורכבים משני חלקים - שמים והארץ - האידיאליים העליונים וחיי המעשה - שלכל אחד מהם תפקיד שונה במציאות האחת האידיאלית שאותה אנחנו משתדלים לחיות על כל אחד ואחת מאיתנו לנסות להבין את מקומו במערכת הכללית הזאת ולפעול על פי נישורינו במרחב הרעיוני, במישור המעשי, או בחיבור ביניהם. עלינו לדעת שהעיסוק בחיבור בין אנשי הרוח והחזון לאנשי המעשה מחייב ענווה גדולה והבנה עמוקה בשתי מערכות החיים האלה.

אדני זכרנו יברך. יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרן, יברך יראי אדני, הקטנים עם הגדלים. יסוף אדני עליכם, עליכם ועל בניכם. ברוכים אתם לאדני, עשה שמים וארץ. השמים שמים לאדני והארץ נתן לבני אדם. לא המתים יהללו יה ולא כל ירדי דומה. ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם. הללויה.

אהבתי כי ישמע אדני את קולי, תחנוני. כי הטח אָזְנוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא. אֶפְּוֹנֵי חֲבַלֵי מוֹת וּמְצַרֵי שָׂאוֹל מִצְאוּנִי, צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא. וּבִשֵׁם אֲדֹנָי אֶקְרָא: אֲנֹא אֲדֹנָי מִלְטָה נִפְשִׁי! חָנוּן אֲדֹנָי וְצַדִּיק, וְאֵל־לְהִינוּ מִרַחֵם. שֶׁ מֵר פִּתְאִים אֲדֹנָי, דְּלַתִּי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבִי נִפְשִׁי לְמוֹנוֹחֶיךָ, כִּי אֲדֹנָי גָּמַל עֲלֶיךָ. כִּי חִלַּצְתָּ נִפְשִׁי מִמָּוֶת, אֶת עֵינַי מִן דְּמָעָה, אֶת רַגְלִי מִדָּחִי. אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי אֲדֹנָי בְּאַרְצוֹת חַיִּים. הֶאֱמַנְתָּ כִּי אֲדַבֵּר, אֲנִי עֲנִיתִי מְאֹד. אֲנִי אֲמַרְתִּי בַחֲפוּזִי: כָּל הָאָדָם כַּזֶּה.

מָה אָשִׁיב לֵאדֹנָי כָּל תְּגִמּוּלוֹהִי עָלַי. כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבִשֵׁם אֲדֹנָי אֶקְרָא. נְדָרֵי לֵאדֹנָי אֲשֶׁלֶם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. יָקָר בְּעֵינַי אֲדֹנָי הַמּוֹתָה לַחֲסִידָיו. אֲנֹא אֲדֹנָי כִּי אֲנִי עֲבָדְךָ, אֲנִי עֲבָדְךָ בּוֹ אֲמַתְךָ, פִּתַחְתָּ לְמוֹסְרִי. לֵךְ אֲזַבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבִשֵׁם אֲדֹנָי אֶקְרָא. נְדָרֵי לֵאדֹנָי אֲשֶׁלֶם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ. בַּחֲצֵרוֹת בֵּית אֲדֹנָי, בַּתּוֹכֵכֵי יְרוּשָׁלַיִם. הַלְלוּיָהּ.

הללו את אדני כל גוים, שבחוהו כל האמים. כי גבר עלינו חסדו, ואמת אדני לעולם. הללויה.

הודו לאדני כי טוב	כי לעולם חסדו.
יאמר נא ישראל	כי לעולם חסדו.
יאמרו נא בית אהרן	כי לעולם חסדו.
יאמרו נא יראי אדני	כי לעולם חסדו.

מן המצר - כאשר הגענו לשלב ההלל אנחנו מבינים כבר שכל הרגשתנו את המצרים בהם אנחנו נמצאים, היא הרגשה אישית, סובייקטיבית למעשה, כל אחד ואחת מאיתנו ועם ישראל כולו, שייכים ויכולים להרגיש את המרחב החופשי, הרעיוני והמעשי.

כאשר אנחנו קוראים וזועקים מתוך הצרות והמועקות שלנו (מן המצר קראתי: י-ה), מוחזרת לנו הקריאה - אתם במרחב (ענני: במרחב!, י-ה) - הכל תלוי בנו ובזווית הראיה שלנו את המציאות. כאשר אנחנו בתוך הצרה, התשובה הזאת נראית לנו דמיונית, אבל החיבור שלנו לאידאלים העליונים המחיים כל אחד ואחת מאיתנו, את עם ישראל ואת העולם כולו, מסייעים לנו להבין את החופש הגדול שאנחנו באמת חיים בתוכו.

מן-המצר קראתי י-ה, ענני במרחב י-ה. אדני לי, לא אירא מה-יעשה לי אדם? אדני לי בעזרי וגאני אראה בשנאי. טוב לחסות באדני מבטח באדם. טוב לחסות באדני מבטח בנדיבים. כל-גוים סבבוני, בשם אדני כי אמילם. סבוני גם- סבבוני, בשם אדני כי אמילם. סבוני כדברים, דעכו כאש קוצים, בשם אדני כי אמילם. דחה דחיתני לנפל, ואדני עזרני. עזי וזמרת י-ה ויהי לי לישועה. קול רנה וישועה באהלי צדיקים: ימין אדני עשה חיל, ימין אדני רוממה, ימין אדני עשה חיל. לא-אמות כי-אחיה, ואספר מעשי י-ה. יסר יסרני י-ה, ולמות לא נתנני. פתחו-לי שערי-צדק, אבא-בם, אודה י-ה. זה-השער לאדני, צדיקים יבאו בו.

אודף כי עניתי ותהי לי לישועה.
אודף כי עניתי ותהי לי לישועה.

אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.
אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה

מאת אדני היתה זאת היא נפלאת בעינינו.
מאת אדני היתה זאת היא נפלאת בעינינו.

זה-היום עשה אדני נגילה ונשמחה בו.
זה-היום עשה אדני נגילה ונשמחה בו.

אנא אדני, הושיעה נא.

אנא אדני, הושיעה נא.

אנא אדני, הצליחה נא.

אנא אדני, הצליחה נא.

ברוך הבא בשם אדני, ברכנוכם מבית אדני.
ברוך הבא בשם אדני, ברכנוכם מבית אדני.

אל אדני ויאר לנו אסרו חג

בעבתים עד קרנות המזבח.

אל אדני ויאר לנו. אסרו- חג בעבתים עד-קרנות המזבח.

אלי אתה ואודף, אליהי ארוממד.
אלי אתה ואודף, אליהי ארוממד.

הודו לאדני כי-טוב, כי לעולם חסדו.
הודו לאדני כי-טוב, כי לעולם חסדו.

יִהְיֶה לְלוֹד אֲדָנִי אֶלֶּהֵינוּ כֹּל מַעֲשֵׂיךָ, וְחִסְדֵיךָ, צְדִיקִים
 עוֹשֵׂי רֵצוֹנְךָ, וְכֹל עֲמֻד בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ
 וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ, וַיְרַמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ, וַיְקַדְּשׁוּ וַיְמַלִּיכוּ
 אֶת שְׁמֶךָ, מִלְּפָנָיו. כִּי לְךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נָא
 לְזִמְרָה, כִּי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֱלֹהִים.

הוֹדוּ לְאֲדָנִי כִּי טוֹב	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
הוֹדוּ לֹא־לֵהִי הָאֱלֹהִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
הוֹדוּ לְאֲדָנִי הָאֲדָנִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לַעֲשֵׂה הַשְּׁמַיִם בְּתַבּוּנָה	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוכְבַּיִם לְמַמְשֶׁלוֹת בְּלַיְלָה	
לְמַכּוּהַ מְצָרִים בְּבַכּוֹרֵיהֶם	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרוּעַ נְטוּיָה	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לְגַזֵּר יָם סוּף לְגִזְרִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וַנַּעַר פְּרָעָה וַחִילוּ בָּיָם סוּף	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לְמוֹלִיד עֲמוֹ בְּמִדְבָּר	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לְמַכּוּהַ מַלְכִים גְּדֹלִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וַיַּהֲרֹג מַלְכִים אֲדִירִים	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וְנָתַן אֶרֶץ לְנַחֲלָה	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
שְׂבֻשְׁפִלְנוּ זָכַר לָנוּ	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
נָתַן לָחֶם לְכֹל בֶּשֶׂר	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.
הוֹדוּ לֹא־לֵהִי הַשְּׁמַיִם	כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ.

נְשִׁמַת כָּל חַי

תְּבַרְךָ אֵת שְׁמֶךָ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ כָּל בְּשָׂר תִּפְאֶרֶת וְתִרְוָמָם וְזִכְרֶךָ מְלַכְנוּ תָּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל, וּמִבְּלַעַדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פּוֹדֶה וּמְצִיל וּמְפָרֵנֵס וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלָּא אַתָּה. אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת, הַמְהַלֵּל בְּרַב הַתְּשַׁבְּחוֹת, הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וְאֲדֹנָי עַר. הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן - הַמְעוֹרָר יְשָׁנִים, וְהַמְקִיץ גְּרֹדְמִים. (מַחֲיָה מֵתִים וְרוֹפֵא חוֹלִים פּוֹקֵחַ עוֹרִים וְזוֹקֵף כְּפוֹפִים) וְהַמְשִׁיחַ אֲלֵמִים. וְהַמְתִּיר אֲסוּרִים. וְהַסוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְהַזּוֹקֵף כְּפוֹפִים. וְהַמְפַּעֵחַ נַעֲלָמִים. וְלֶךְ לְבַדְךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. וְאֵלוֹ פִּינוּ מְלֹא שִׁירָה כִּים, וְלִשׁוֹנֵנוּ רֵנָה כְּהַמוֹן גְּלִיו, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שִׁבַּח כְּמִרְחָבֵי רִקִיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִיּוֹר, וְיָדֵינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת, אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפְּיָקִים לְהוֹדוֹת לְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְלִבְרַךְ אֵת שְׁמֶךָ מְלַכְנוּ, עַל אַחַת מְאֻלְף אֵלֶּךָ אֶלְפֵי אֶלְפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת נְסִים וְנִפְלְאוֹת שְׁעָשִׂיתָ עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ. מְלַפְּנִים מְמַצְרִים גְּאֻלְתָּנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ. וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ, בְּרַעַב וְזַתָּנוּ, וּבִשְׁבַע כְּלַפְלַתָּנוּ, מִחֶרֶב הֲצַלְתָּנוּ, וּמִדְּבַר מְלִטָתָנוּ, וּמִחַלְלִים רָעִים וְרַבִּים וְנֶאֱמָנִים דְּלִיתָנוּ. עַד הִנֵּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֶיךָ, וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֶסֶדֶיךָ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ, וְאֵל תִּטְשֵׁנוּ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ לְנֶצַח. עַל כֵּן אֲבָרִים שְׁפַלְגַת בְּנוּ, וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנִּפְחַת בְּאִפֵּינוּ, וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמַּת בְּפִינוּ - הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ וַיִּשְׁוֹרְרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישׁוּ וַיְמַלִּיכוּ אֵת שְׁמֶךָ מְלַכְנוּ תָּמִיד. כִּי כָּל פֶּה לֶךְ יוֹדֶה, וְכָל לָשׁוֹן לֶךְ תִּשְׁבַּע, וְכָל עֵין לֶךְ תִּצְפֶּה, וְכָל בֶּרֶךְ לֶךְ תִּכְרַע, וְכָל קוֹמָה לִפְנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה, וְכָל הַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ, וְכָל קֶרֶב וְכָלִיוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ. כַּדָּבָר שֶׁכָּתוּב: כָּל עֲצָמוֹתַי תִּאֲמַרְנָה אֲדֹנָי מִי כְמוֹךָ. מְצִיל עֲנִי מִחֶזֶק מְמֹנֵי, וְעֲנִי וְאֶבְיֹן מִגּוֹזְלוֹ. שְׁוַעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. מִי יִדְמָה לְךָ, וּמִי יִשׁוּהַ לְךָ, וּמִי יַעֲרֶךְ לְךָ - הָאֵל הַגְּדוֹל, הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא, אֵל

נְשִׁמַת כָּל חַי - אֲנַחְנוּ מִתְקַרְבִּים לְסוֹף

הַהֵלל הַנֶּפֶשׁ מְרַגִּיֶּשֶׁה שְׁמַחָה וּמְשׁוֹחֲרֶרֶת (אוֹלֵי גַם קִצַּת כְּבֵדָה מֵהֵיִן), הַרוּחַ הַכְּלָלִית מְרוֹמָמֶת וְאֲנַחְנוּ מִבְּיָנֵים שִׁישׁ מִשְׁהוּ פְּנִימִי יוֹתֵר שְׁמַחִיהָ אוֹתָנוּ - אֵת כָּל אֶחָד וְאֶחָת מֵאֵיתָנוּ, אֵת עִם יִשְׂרָאֵל וְאֵת הַמְּצִיאוֹת כּוֹלָה. אֲנַחְנוּ מִתְחִילִים לְהַרְגִישׁ אֵת הַרְעִיוֹן הַגְּבוּהַ שְׁפוּעַל עֵלֵינוּ מִתּוֹכָנוּ וּמִחִבְרֵנוּ, לְעֲצָמָנוּ, לְמִסְבּוּבֵים אַחֲרָיִם, לְתוֹכֵן הַהֲגֵדָה, לְעַם יִשְׂרָאֵל, לְמִצִּיאוֹת כּוֹלָה. הָאִידֵאל הָעֵלְיוֹן הַזֶּה מְרִים אוֹתָנוּ בְּשִׁעֲתוֹנוּ הַקְּשׁוֹת, הַפְּרִטוּת וְהַכְּלָלִיּוֹת, מִחִבְרֵנוּ אוֹתָנוּ, וְגוֹרֵם לָנוּ לְהַרְגִישׁ שִׁישׁ תְּקוּוּהָ גְדוֹלָה בְּהַמְשָׁךְ, בְּדֶרֶךְ אֵל הַחוֹפֵשׁ וְהַחֲרוֹת הָאִידֵאלִית.

אֲנַחְנוּ מְגִיעִים לְהַבְנֵה שְׁכִנְרָאָה שְׁמִדוּבָר בְּרַעִיוֹן כֵּה גְדוֹל, עַד שְׁאֵין בִּיכּוֹלֶת הָאָדָם הָאֲנוּשִׁי לְתַפּוֹס אוֹתוֹ בְּשִׁכְלוֹ. אֲבָל, אָף עַל פִּי כֵן, אֲנַחְנוּ מְרַגִּיֶּשִׁים מְחוּבְרִים אֵלָיו, לְחַדּוֹ וְיַחַד.

עֲלִיוֹן, קוֹנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ. נְהַלְלֶךָ וְנִשְׁבַּחֶךָ וְנִפְאָרֶךָ
וְנִבְרַךְ אֶת שֵׁם קְדוֹשְׁךָ. כְּאֵמֹר: לְדוֹד, בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֶת
אֲדֹנָי, וְכָל קִרְבֵי אֶת שֵׁם קְדוֹשׁוֹ.

הָאֵל בְּתַעֲצוּמוֹת עֲזוֹךְ, הַגָּדוֹל בְּכַבוֹד שְׁמֶךָ, הַגָּבוֹר
לְנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ, הַמְּלֹךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רֶם
וְנֹשֵׂא. שׁוֹכֵן עַד מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכַתּוּב: רִנְנוּ צְדִיקִים
בְּאֲדֹנָי, לִישְׁרִים נְאוּה תְהִלָּה. בְּפִי יִשְׁרִים תִּתְרוֹמֵם,
וּבִשְׁפָתַי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ, וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ,
וּבִקְרֵב קְדוּשִׁים תִּתְהַלֵּל.

וּבִמְקַהְלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. בְּרַנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ
מִלְּפָנֶיךָ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר. שְׁכֵן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים. לְפָנֶיךָ
אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח
לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדְרֵם וּלְנַצֵּחַ לְבָרַךְ לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס. עַל כָּל
דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דּוֹד בּוֹ יִשִּׁי עִבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ.

וּבְכֹן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מְלָכְנוּ. הָאֵל הַמְּלֹךְ הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לֶךָ נְאֻה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ
וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שִׁיר וְשִׁבְחָה. הִלֵּל וְזִמְרָה, עוֹז וּמִמְשָׁלָה,
נֶצַח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה, תְהִלָּה וְתִפְאָרֶת, קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת.
בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ וּמַעֲלוֹם וְעַד
עוֹלָם אֶתָּה אֵל.

(נוסח אשכנז - במקום "יהללך...")

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי, אֵל מְלֹךְ גָּדוֹל בְּתִשְׁבַּחוֹת,
אֵל הַהוֹדָאוֹת, אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת, הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֵרָה,
מְלֹךְ אֵל חַי הַעוֹלָמִים.

יְהַלְלוּךָ אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ כָּל מַעֲשֵׂיךָ, וְחֲסִידֶיךָ, צְדִיקִים
עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְכָל עַמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ
וַיִּשְׁבַּחוּ וַיִּפְאָרוּ, וַיְרוֹמְמוּ וַיְעַרְיֵצוּ וַיְקַדִּישׁוּ וַיְמַלִּיכוּ אֶת
שְׁמֶךָ, מִלְּפָנֶיךָ. כִּי לֶךָ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבַּח נְאֻה לְזִמְרָה,
כִּי מַעֲלוֹם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל.

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי מְלֹךְ מְהֻלָּל בְּתִשְׁבַּחוֹת.

כוס רביעית

(בני עדות המזרח אינם מברכים על כוס יז)

בְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מְלֹךְ הָעוֹלָם

בוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

שׁוֹתִים בְּהִסְבַּת שְׁמַאל

כוס רביעית - אנחנו מתקבלים לסוף

התהליך. מבינים את גודל האידיאלים והרעיונות הפועלים עלינו, מחברים אותנו, ומקדמים אותנו יחד לעתיד טוב יותר. ההבנה מגיעה אלינו עמוק מעבר להכרה השכלית וליכולת ההבעה של ההרגשה. השמחה ורוממות הרוח מביאים אותנו לשתות יחד כוס רביעית ואחרונה של ארבע כוסות לחיים!

מתוך הבנת השפעת שתיית היין המעשית על חיבורנו לרעיונות ולאידיאלים, יוצאת מפנינו הברכה על היין ועל המציאות כולה, הנוכחית והאידיאלית.

מְבָרְכִים בְּרָכָה אַחֲרֹנָה עַל הַיּוֹם:

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,

עַל הַגָּפוֹן וְעַל פְּרֵי הַגָּפוֹן, עַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֲרֵץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָעִית וְהַנְחִלָּת לְאַבּוֹתֵינוּ לְאָכַל מִפְרֵיהָ וּלְשַׁבֵּעַ מִטוֹבָה רַחֵם נָא אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מְשְׁכַן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיִּכְלֶדְךָ. וּבִנְהַ יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְרֵיהָ וְנִשְׁבַּע מִטוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עָלֶיהָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטָהֳרָהּ (בִּשְׁבַת: וְרָצָה וְהַחֲלִיעֵנוּ בְּיוֹם הַשְּׁבֵת הַזֶּה) וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ טוֹב וּמִיטִיב לְכָל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאֲרֶזַץ וְעַל פְּרֵי הַגָּפוֹן.

בְּרוּךְ אַתָּה אֱלֹהֵינוּ עַל הָאֲרֶזַץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

נרצה - סוף הסדר. הגענו לחלק האחרון. סיימנו לומר תודה ולספר לעולם כולו. עשינו גם קצת סדר בתוך כל אי-הסדר שהיה לנו כשבאנו. רוצים להמשיך. דווקא כשהתחיל להיות שמח, צריכים לסיים. לפעמים בסוף הארוע רוצים להשאר ואין מה לעשות, או שכל אחד מושך לכיוון אחר. ההגדה פותרת לנו את הבעיה - יש תוכנית להמשך - שרים ומדברים על יציאת מצרים אז היום, אל תוך הלילה ... ליל הסדר!

נרצה

חֶסֶל סְדוֹר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ,
כָּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.
כְּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ
כִּן נִזְכֶּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

יָד שׂוֹכֵן מְעוֹנָה,
קוֹמֵם קָהָל עֲדַת מִי מִנָּה.
בְּקָרוֹב נִהַל נִטְעֵי כֹנֵה
פְּדוּיִים לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה

נרצה - הגענו לפסגה! התחלנו את הסדר כאשר אנו רעבים ומחכים לאוכל - הגוף וההרגשות משפיעים על העשייה, ללא מחשבה כמעט על ענייני הרוח ועל אידאליים.

לאחר הדרך שנעשינו לאורך כל מהלך הסדר, הגענו למצב בו הרצון שלנו לא משועבד להרגשות החושניות הפרטיות שלנו, אלא לאידאליים העליונים האינסופיים הממייים אותנו - כל אחת ואחד מאיתנו, את עם ישראל ואת העולם כולו. הרצון שלנו מותאם לרצון האידאלי של המציאות (נרצה=הרצון נפעל) לשאוף, לתקן, להשתפר, ליצור, להתקדם.

אנחנו מרגישים את החיבור של כולנו למהות האחת האידאלית, שפועלת עלינו מרגע לידתנו ביציאת מצרים, לאורך כל שנות ההיסטוריה הלאומית והעולמית, וממשיכה לקדם אותנו הלאה ולתת לנו כח לעשות חיל מתוך חופש וחרות אמיתית, בדרכנו להיות עם חופשי בארצנו, מחוברים באהבה ובשלום עם האנושות כולה.

לשנה הבאה בירושלים הבנויה

- אחד הביטויים שלנו להרגשה של החיבור לאידאליים, הוא התקווה שלנו, לאורך כל ההיסטוריה, למימוש הלאומית והעולמית, הגדולים בעולמנו המעשי ובחיים הציבוריים, מתוך בחירה משותפת וחיים לאומיים חופשיים בארצנו, ארץ ציון וירושלים.

תקווה זו ליוותה ומלווה את עם ישראל לאורך אלפי שנים ונותנת לעם כולו ולכל אחד ואחת מאיתנו, בעצם אמירתה, את החיבור לרעיון ואת הכח להמשיך הלאה.

בְּחוּץ לְאָרֶץ, בְּלַיִל שְׁנֵי שָׁלֹשׁ, יֵשׁ נֹהֲגִים לְסִפּוֹר כְּאִן אֶת סְפִירַת הָעֶמֶר:
כְּרוּךְ אַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל סְפִירַת הָעֶמֶר. הַיּוֹם יוֹם אֶחָד בְּעֶמֶר.

בְּלַיְלָה הָרִאשׁוֹן אוֹמְרִים:

וּבְכִן

וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

אִז רֹב נְסִים הִפְלִאת
כְּרִאשׁ אֲשֶׁמֹרֶת זֶה
גֵּר צָדֵק נִצְחָתוֹ כִּנְחָלֵק לוֹ
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

דַּנְתָּ מֶלֶךְ גֵּר בַּחֲלוּם
הִפְחַדְתָּ אֲרָמִי בְּאִמְשׁ
וַיִּשׂוֹר יִשְׂרָאֵל לְמִלְאָךְ וַיּוּכַל לוֹ
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

זָרַע בְּכוֹרֵי פְתָרוֹס מִחֲצַת בַּחֲצֵי
חֵילָם לֹא מִצְאוּ בְּקוֹמָם
טִיסַת נְגִיד חֲרֻשַׁת סִלִּית בְּכוֹכְבֵי
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

יַעֲזַ מִחֲרָף לְנוֹפֵף אוֹוִי, הוֹבִשְׁתָּ פְגָרָיו בְּלַיְלָה,
כְּרַע בַּל וּמִצְבוֹ בְּאִישׁוֹן
לְאִישׁ חֲמוּדוֹת נִגְלָה רַז חֲזוֹת
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

מִשְׁתַּכַּר בְּכָלִי קִדְשׁ נִהְרַג בּוֹ
נוֹשַׁע מִבוֹר אֲרִיּוֹת פּוֹתֵר בַּעֲתוֹתַי
שָׁנְאָה נֶטֶר אֲגָגִי וְכַתֵּב סְפָרִים
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

עוֹרֶרְתָּ נִצְחָד עָלָיו בְּנִדְד שְׁנַת
פּוֹרָה תִּדְרֹךְ לְשׁוֹמֵר מַה
צָרַח כְּשׁוֹמֵר וְשָׁח אֶתָּא בְּקֶר וְגַם
וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

ויהי בחצי הלילה - השירים בחלק
האחרון של הסדר באים לבטא את הרעיונות
שהפנמנו במשך הערב, לסיום התהליך מתוך
שמחה של שירה.

חצי הלילה הוא הזמן הרחוק ביותר מהאור.
אנחנו מכירים בעובדה שיציאת מצרים
היא תהליך מתמשך ובמצבים החשוכים
ביותר של העם, זכינו להתחבר לאידאלים
של המציאות שפעלו וסייעו לנו להתקדם,
גם אם תוך כדי מאבק, לכיוון איילת השחר,
ולכיוון האור החדש ההולך וזורח עלינו
מכיוון העתיד האידאלי.

קָרַב יוֹם אֲשֶׁר הוּא לֹא יוֹם וְלֹא
רָם הוֹדַע כִּי לֶדָּה הַיּוֹם אֵף לָךְ
שׁוֹמְרִים הַפְּקֵד לְעִירְךָ כָּל הַיּוֹם וְכָל
תְּאִיר כְּאוֹר יוֹם חֲשֵׁכֶת
לַיְלָה, לַיְלָה,
וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה.

בַּלַּיְלָה הַשְּׁנִי (בחו"ל) אומרים:

וּבָכּוּ וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח

אִמְץ גְּבוּרָתֶיךָ הַפְּלֹאֶת בַּפֶּסַח,
בְּרֹאשׁ כָּל מוֹעֲדוֹת נְשֹׂאת פֶּסַח,
גְּלִית לְאֲזוּרְחֵי חַצוֹת לַיַּל פֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

דְּלַתְיוּ דְּפַקְתָּ כַּחַם הַיּוֹם בַּפֶּסַח,
הַסְּעִיד נוֹצֵצִים עֲגוֹת מַצּוֹת בַּפֶּסַח,
וְאֵל הַבְּקָר רַץ זָכַר לְשׁוֹר עֵרַךְ פֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

זוּעַמּוּ סְדוּמִים וְלוֹהֵטוּ בְּאֵשׁ בַּפֶּסַח,
חָלְץ לוֹט מֵהֶם וּמַצּוֹת אָפָה בְּקֶץ פֶּסַח,
טֹאטֹאת אֲדַמַּת מִן וְנִף בְּעִבְרָךְ בַּפֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

יְהִי רֹאשׁ כָּל אוֹן מְחַצֵּת בְּלִיל שְׁמוֹר פֶּסַח,
כְּבִיר, עַל בֶּן בְּכוֹר פֶּסַחְתָּ בְּדָם פֶּסַח,
לְבַלְתִּי תַת מְשַׁחִית לְבֹא בַּפְתָּחִי בַּפֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

מִסְגֵּרֶת סִגְרָה בְּעַתוֹתֵי פֶסַח,
נִשְׁמְדָה מְדִין בְּצִלִּיל שְׁעוּרֵי עֵמֶר פֶּסַח,
שׁוֹרְפוֹ מִשְׁמַנֵּי פוֹל וְלוֹד בִּיקַד יְקוּד פֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לְעַמּוּד עַד גְּעָה עוֹנֶת פֶּסַח,
פֶּס יְד כְּתִבָּה לְקַעֲקַע צוֹל בַּפֶּסַח,
צִפָּה הַצְּפִית עֲרוּךְ הַשְּׁלַחוֹ בַּפֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

קָהַל כְּנֶסֶה הַדְּסָה לְשִׁלֵּשׁ צוּם בַּפֶּסַח,
רֹאשׁ מִבֵּית רִשְׁעֵי מְחַצֵּת בְּעֶץ חֲמֻשִּׁים בַּפֶּסַח,
שְׁתִּי אֵלֶּה רָגַע תְּבִיא לְעוֹצִית בַּפֶּסַח,
תְּעוֹ יְדָךְ וְתֵרוֹם יְמִינְךָ כְּלִיל הַתְּקַדֵּשׁ חַג פֶּסַח,
וְאָמַרְתֶּם זִבְחַ פֶּסַח.

כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

אֲדִיר בְּמִלּוּכָה, בְּחֹר כְּהֻלָּה, גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

דָּגוּל בְּמִלּוּכָה, הַדּוֹר כְּהֻלָּה, וְתִיקִיו יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

זְכָאִי בְּמִלּוּכָה, חֶסֶן כְּהֻלָּה טַפְסָרְיוֹ יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

יְחִיד בְּמִלּוּכָה, כְּבִיר כְּהֻלָּה לְמוֹדָיו יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

מוֹשֵׁל בְּמִלּוּכָה, נוֹרָא כְּהֻלָּה סְבִיבֵיו יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

עֲנֹו בְּמִלּוּכָה, פְּוֹדָה כְּהֻלָּה, צְדִיקָיו יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

קְדוּשׁ בְּמִלּוּכָה, רְחוּם כְּהֻלָּה שְׁנֵאֲנֵנוֹ יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

תְּקִיף בְּמִלּוּכָה, תְּוֹמֵד כְּהֻלָּה תְּמִימָיו יֹאמְרוּ
לֹו: לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אֶף לֵךְ, לֵךְ אֲדָנִי
הַמְּמֹלָכָה, כִּי לֹו נָאָה, כִּי לֹו יָאָה.

לך... הממלכה - הבנה נוספת שהגענו אליה

הערב היא שכולנו מרכיבים מציאות אחת - כל האנשים וכל העמים. יש אנשים ועמים שיש להם תפקיד מרכזי יותר וישנם כאלה שיש להם תפקיד פחות מרכזי, אבל חשוב לא פחות. כל המציאות נדרשת כדי לממש את עצמה ולהפוך למציאות של חופש וחרות אידאלית.

הממלכה איננה ביד אדם זה או אחר. היא שייכת לעצם הרעיון המחיה את המציאות כולה, את עם ישראל בכלל ואת כל אחת ואחד מאיתנו בפרט.

תפקיד ההנהגה האנושית במציאות האידאלית איננו לקבוע מה עושים, אלא לסייע לכל הכוחות למלא את תפקידם, למימוש עצמי של הפרט והכלל.

יבנה ביתו בקרוב - אנחנו מבינים שלא אדם או סקטור יבנה את הבניין המאחד. רק במצב שבו כולנו נהיה מאוחדים בשאיפה משותפת לחיות את האידאל, תבטא השאיפה הזאת בבניין המציאות בפועל.

אֲדִיר הוּא

יְבִנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.

אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.
בְּחֹר הוּא, גְּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

הַדּוֹר הוּא, וְתִיק הוּא, וְכַאֲפִי הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

חֶסֶד הוּא, טְהוֹר הוּא, יְחִיד הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

כֹּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מְלֻדָּה הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

נֹרָא הוּא, סְגִיב הוּא, עֲזוּז הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

פְּדוּה הוּא, צְדִיק הוּא, קְדוֹשׁ הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

רְחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא יְבִנֶה בֵּיתוֹ
בְּקֶרֶב. בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקֶרֶב.
אֶל בְּנֵה, אֶל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקֶרֶב.

אחד מי יודע - בשיר זה אנחנו מבטאים את הבנתנו שהמספרים היסודיים מאחד ועד אח"ד ($א+ח+ד = 13 = א+ה+ב+ה$), קשורים גם הם ליסודות האידיאליים המחיים את עם ישראל לאורך ההיסטוריה האנושית השיר מפרט את יסודות החיים, האומה, האידיאלים הכתובים, האידיאלים המועברים בעל-פה, הזמן, הברית, יצירת החיים, הקוסמוס, ואבות כללי ההתנהגות והיושר האידיאלי.

אָחַד מִי יוֹדֵעַ?

אָחַד אֲנִי יוֹדֵעַ: אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית.

אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,

שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,

אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ?

אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ: אַרְבַּע אֲמָהוֹת,

שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,

אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ?

חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,

אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,

שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,

אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ?

שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ: שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה,

חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,

שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,

אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ?

שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: שִׁבְעָה מִי שִׁבְתָּא,

שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,

אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,

שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,

אָחַד אֶלְהִינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאָרְץ.

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ?

שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה,
שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא, שֵׁשָׁה סְדָרֵי מְשָׁנָה,
חֲמֵשֶׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ?

תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ: תְּשַׁעָה יָרְחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא,
שֵׁשָׁה סְדָרֵי מְשָׁנָה, חֲמֵשֶׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: עֶשְׂרֵה דְבָרֵי־אֵל,
תְּשַׁעָה יָרְחֵי לְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה,
שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא, שֵׁשָׁה סְדָרֵי מְשָׁנָה,
חֲמֵשֶׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

אֶחָד עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ?

אֶחָד עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ: אֶחָד עֶשְׂרֵה כּוֹכָבֵי־אֵל,
עֶשְׂרֵה דְבָרֵי־אֵל, תְּשַׁעָה יָרְחֵי לְדָה,
שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלְּחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא,
שֵׁשָׁה סְדָרֵי מְשָׁנָה, חֲמֵשֶׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁנַיִם עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ?

שְׁנַיִם עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטֵי־אֵל, אֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבֵי־אֵל, עֶשְׂרֵה דְבָרֵי־אֵל, תְּשַׁע יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלְחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻטֵי־אֵל, שֵׁשׁ סְדְרֵי מַשְׁנֵה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֶלֶּהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מִי יוֹדֵעַ?

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲנִי יוֹדֵעַ: שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מְדִיָּא, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטֵי־אֵל, אֶחָד עָשָׂר כּוֹכְבֵי־אֵל, עֶשְׂרֵה דְבָרֵי־אֵל, תְּשַׁע יְרַחֵי לְדָה, שְׁמוֹנֶה יָמֵי מִלְחָה, שִׁבְעָה יָמֵי שְׁבֻטֵי־אֵל, שֵׁשׁ סְדְרֵי מַשְׁנֵה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֶלֶּהֵינוּ שְׁבַשְׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

חֵד גְּדִיָּא,

חֵד גְּדִיָּא דְזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵי זַוּוּי,
חֵד גְּדִיָּא, חֵד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא וְאַכְלָה לְגְדִיָּא,
דְזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵי זַוּוּי, חֵד גְּדִיָּא, חֵד גְּדִיָּא.
וְאַתָּא כְּלָבָא וְנִשְׁד לְשׁוֹנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא,
דְזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵי זַוּוּי, חֵד גְּדִיָּא, חֵד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכְלָבָא,
דְנִשְׁד לְשׁוֹנְרָא, דְאַכְלָה לְגְדִיָּא,
דְזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵי זַוּוּי, חֵד גְּדִיָּא, חֵד גְּדִיָּא.

וְאֶתָא נֹרָא וְשֶׁרְף לְחוּטְרָא,
דְּהֶכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדַּ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְיָ,
חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאֶתָא מִיָּא וְכֶבֶה לְנוֹרָא,
דְּשֶׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֶכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁדַּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאֶתָא תּוֹרָא וְשֶׁתָּה לְמִיָּא,
דְּכֶבֶה לְנוֹרָא, דְּשֶׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֶכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁדַּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאֶתָא הַשׁוּחַט וְשֶׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשֶׁתָּה לְמִיָּא, דְּכֶבֶה לְנוֹרָא, דְּשֶׁרְף לְחוּטְרָא,
דְּהֶכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁדַּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאֶתָא מְלַאֲדַּ הַמּוֹת וְשֶׁחַט לְשׁוּחַט,
דְּשֶׁחַט לְתוֹרָא, דְּשֶׁתָּה לְמִיָּא, דְּכֶבֶה לְנוֹרָא,
דְּשֶׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֶכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁדַּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאֶתָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
וְשֶׁחַט לְמְלַאֲדַּ הַמּוֹת,
דְּשֶׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשֶׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשֶׁתָּה לְמִיָּא, דְּכֶבֶה לְנוֹרָא,
דְּשֶׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהֶכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁדַּ לְשׁוֹנְרָא, דְּאֶכְלָה לְגִדְיָא,
דְּזַבִּין אַבָּא בְּתַרִּי זַוְיָ,
חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

חד גדיא - חתימת ההגדה היא בשיר המבטא את הבנת המציאות המאוחדת והמקושרת - מחיי המעשה הפשוטים ועד האידיאלים העליונים המחיים אותנו. אנחנו מבינים שאם היינו נשארים עם הרצונות הפרטיים שלנו בלבד, האישיים או החברתיים, היינו יכולים להפגש עם הרבה אכזבות בחיי המעשה והרוח.

השיר מראה על העובדה שהרצון הפרטי שלנו להוסיף ולקנות קניינים חומריים (קניית הגדי), יכול להתקל בכוחות מפריעים טבעיים של המציאות המתבטאים במציאות היומיומית השגרתית (החתול) הפוגעת לפעמים ברכושו. גם לכוחות אלה ישנם כוחות טבעיים חזקים יותר הפועלים עליהם (כלב) ומשבשים את תוכניותינו הפרטיות. יד המקרה (המקל) יכולה להשפיע על המציאות נגד רצונו וכוחות הטבע החזקים יותר (האש - שמובערת בידי אדם והמים - השוטפים מכח המציאות הגדולה) גם הם מפריעים לעיתים לרצונותינו הפרטיים, האישיים והחברתיים, להתממש.

כוחות גדולים יותר במציאות (השור) המתבטאים בעמים המופיעים לאורך ההיסטוריה ובידע המדעי המשתכלל ומסייע לכאורה להתגבר על הטבע, יכולים לחשוב שהם בעלי השפעה על המציאות, אבל גם כנגדם מופיעים תהליכים במציאות הרחבה יותר (השוחט) וגם אותם נעלמים בין דפי ההיסטוריה והתאוריות המדעיות מתחלפות להן.

בהתבוננות רחבה מעל ההיסטוריה העולמית לבחינת התהליכים העמים והאומות, המדע והרעיונות, האמונות והדעות, ניכר שגם התהליכים והמאורעות שהניעו עמים שלמים ותהפוכות מדעיות נעלמו וגוונו (מלאך המוות).

מתוך כל המבט הרחב על המציאות הנצחית, עולה ומתבררת ההבנה שרק הקישור לאידאל העליון, מעלה אותנו מעל כל המקרים אל ההבנה שהכל נצרך לטובת העתיד. הביטוי במציאות הממשית לאידאל מופיע באמצעות העובדה, שלמרות כל המכשולים וההפרעות

שבדרך, **עם ישראל חי!**

© כל הזכויות לרעיונות, לפירושים ולהסברים הנלווים להגדה של פסח, שמורות ל"נס ציון" ולמחבר.
מותר להעתיק ולהפיץ לשימוש פרטי בלבד. לשימוש מסחרי או ציבורי ברעיונות
או בחלק מהם, יש לפנות דרך info@amisrael.org
ייעוץ לשון: ד"ר צפורה שפירא | עיצוב גרפי: הסטודיו של נרי

להזמנות - 050-7662892